

Ontwerp-programmabegroting 2020-2023

versie: DB 29 oktober 2019

1	Inleiding/leeswijzer	3
2	Welke belangrijke ontwikkelingen verwachten wij voor 2020?	4
3	De programma's	10
3.1	Programma Watersysteem: wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?	11
3.2	Programma Waterketen: wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?	17
3.3	Programma Besturen en organiseren: wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?	22
4	Paragrafen	28
4.1	Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar	29
4.2	Uitgangspunten en normen	30
4.3	Incidentele baten en lasten	31
4.4	Kostentoerekening	32
4.5	Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen	33
4.6	Waterschapsbelastingen	35
4.7	Weerstandsvermogen	40
4.8	Financiering	43
4.9	Verbonden partijen	44
4.10	Bedrijfsvoering	46
4.11	EMU-saldo	48
5	Exploitatiebegroting	50
5.1	Begroting naar kostendragers	51
5.2	Begroting naar kosten- en opbrengstensoorten	53

In de programmabegroting 2020-2023 is vastgelegd welke doelen waterschap Vechtstromen in 2020 nastreeft en welke financiële middelen daarvoor nodig zijn. Op basis hiervan zijn de tarieven voor de waterschapsbelastingen in 2020 bepaald.

De programmabegroting 2020-2023 is de eerste begroting van het nieuwe bestuur en betreft een overgangsbegroting. In deze programmabegroting is gefocust op het komende begrotingsjaar 2020. De doorvertaling naar de programma's van het nieuwe bestuursakkoord 2019-2023 "Een blauwgroene toekomst, waaraan iedereen kan meedoen" loopt tot in het volgende voorjaar door. Bestuurlijke integrale afweging van de keuzes over de programma's en binnen het afgesproken financiële kader van het bestuursakkoord vinden plaats in het traject van de meerjarenverkenning (MJV).

De programmabegroting 2020-2023 kent de volgende indeling:

Hoofdstuk 2 gaat over de belangrijke ontwikkelingen die wij verwachten voor 2020. Hier is nader ingegaan op de opgaven uit het nieuwe bestuursakkoord en de aanpak daarvan.

Hoofdstuk 3 gaat per programma in op de speerpunten voor 2020 en de risico's en kansen. De programmadoelen en inspanningen zijn in doelenbomen opgenomen. Naast een overzicht van de investeringsprojecten in 2020 is per programma de meerjarenraming 2020-2023 van de netto lasten en investeringen weergegeven.

Hoofdstuk 4 gaat conform het Waterschapsbesluit over de afzonderlijke paragrafen bedrijfsvoering. Hierin komen aan de orde de uitgangspunten voor de begroting, de incidentele baten en lasten, de kostentoerekening, de reserves en de waterschapsbelastingen. Daarnaast wordt in deze paragrafen nadere toelichting gegeven op het weerstandsvermogen, de financiering, de verbonden partijen en de stand van het EMU-saldo.

Hoofdstuk 5 gaat over de exploitatiebegroting 2020. Conform het Waterschapsbesluit is de begroting 2020 gepresenteerd naar de kostendragers watersysteembeheer en zuiveringsbeheer. Tevens wordt inzicht gegeven in de kosten en opbrengsten van het waterschap.

2 Welke belangrijke ontwikkelingen verwachten wij voor 2020?

Inleiding

Vechtstromen werkt aan een aantrekkelijke leefomgeving door te zorgen voor schoon water dat in de juiste hoeveelheden beschikbaar is. Het bestuur wil hier deze bestuursperiode aan werken met extra aandacht voor vergroening. Dit heeft zich vertaald in een blauwgroene ambitie waarin wordt samengewerkt met stakeholders op de thema's klimaat, waterkwaliteit, duurzaamheid en organisatie. In 2020 wordt aan deze thema's een flinke eerste aanzet gegeven, waarbij we verbinding zoeken met de kansen in de omgeving en de agenda van partners. We doen dit binnen de kaders van duurzaam financieel beleid, zoals verwoord in het bestuursakkoord 'Een blauwgroene toekomst, waaraan iedereen kan meedoen'.

Klimaat

Droogte en wateroverlast ten gevolge van het veranderende klimaat zien we in het bestuursakkoord van Vechtstromen als een van de grote uitdagingen waar we voor staan. De droge zomers van 2018 en 2019 mogen een levend bewijs zijn. Met partners en belanghebbenden willen we een beleidslijn ontwikkelen voor aanpassing van het watersysteem, waarbij we zijn gericht op het minder snel afvoeren en meer vasthouden van water. Dit moet leiden tot minder inundaties (overstromingen), beperken van wateroverlast, tegengaan van verdroging en aanvulling van het ondiepe en diepe grondwater. De beleidslijn moet in 2020 het licht zien. Een van de acties die we in dit kader samen met waterschappen in Rijn-Oost en de betrokken provincies al aan het uitwerken zijn, is het opstellen van een regionale grondwateragenda. Deze agenda moet leiden tot een duurzame en robuuste instandhouding van het grondwatersysteem.

In reeds bestaande programma's als Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW, Landbouw en Natuur op Peil (LOP/NOP), Zoetwatervoorziening Oost Nederland (ZON) en Lumbricus nemen we - samen met partners - concrete maatregelen om water meer vast te houden. Met regionale bedrijven en onderzoeksinstituten werken we in een 'proeftuin' samen aan de ontwikkeling van een 'slimme' stuw om water langer vast te houden. Onze samenwerking met agrariërs (als onderdeel van het project Landbouw op Peil) om gezuiverd afvalwater gericht in te zetten tegen droogte is hiervan een voorbeeld dat landelijk belangstelling heeft. Ook werken we in de netwerkorganisatie Mineral Valley Twente intensief binnen proeftuinen aan bodemvruchtbaarheid. Dit brede samenwerkingsverband biedt kansen voor het vasthouden van hemelwater en het verminderen van eutrofiëring (overmaat aan voedselrijkdom) van ons watersysteem.

Recente ontwikkelingen rondom de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) zullen (waarschijnlijk) impact hebben op de planuitwerkingen van bestaande programma's en de opgaven in de Natura2000-gebieden in ons beheergebied. We volgen de ontwikkelingen op de voet, met oog voor de gevolgen voor onze projecten en wellicht ook kansen voor onze wateropgaven.

In het kader van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) gaan gemeenten samen met Vechtstromen in dialoog met de omgeving, over de risico's die zich in de gebouwde omgeving en in het landelijke gebied kunnen voordoen als gevolg van het veranderende klimaat. Het gaat hier om de effecten van wateroverlast, droogte, hittestress en overstromingen. Hiervoor worden de kaarten van de zogenoemde 'stresstesten' gebruikt, die eind 2019 in de samenwerkingsverbanden Noordelijke Vechtstromen en Twents waternet zijn opgesteld. Op basis van de uitkomsten van de dialoog zullen we wederom samen met gemeenten een uitvoeringsagenda opstellen om de aanpak van knelpunten te waarborgen.

Waterkwaliteit

In de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) zijn doelen voor de ecologische en chemische kwaliteit van het oppervlaktewater vastgelegd. In 2027 moeten deze doelen zijn gerealiseerd. Bij Vechtstromen speelt daarbij nadrukkelijk dat uit de regionale stoffenanalyse is gebleken dat het watersysteem van Vechtstromen een grote belasting kent met nutriënten (voedingsstoffen), onder andere uit onze waterzuiveringen (rwzi's). Uit de landelijke hotspotanalyse blijkt ook dat er relatief veel microverontreinigingen,

waaronder medicijnresten worden aangetroffen. Dit heeft te maken met de kenmerken van ons werkgebied. Zeker op de hoge zandgronden hebben we veel relatief kleine waterlopen, waardoor er slechts in geringe mate verdunning optreedt.

Om de kwaliteit van het oppervlaktewater te verbeteren en de doelen van de KRW dichterbij te brengen, treffen we voortdurend maatregelen. Als waterschap hebben we invloed op de emissies vanuit onze zuiveringen. In 2020 worden de zuiveringen Vriezenveen en Almelo Vissedijk aangepast.. Daarnaast starten volgend jaar de voorbereidingen voor de aanpassingen van de zuivering Tubbergen en Ootmarsum. Voor beide zuiveringen geldt een hoge KRW-opgave en zijn maatwerkvoorschriften getroffen. Na de voorbereiding kan worden besloten om de zuiveringen ook aan de toekomstige eisen (effluenteisen) te laten voldoen. Effluent (gezuiverd afvalwater) van zuiveringen is niet de enige bron van belasting van het watersysteem. Vanuit het landelijk gebied en uit Duitsland is er ook een substantiële belasting van het watersysteem.

Alle toekomstig te treffen maatregelen worden vastgelegd in een Stroomgebiedbeheerplan (SGBP). Dit plan wordt op Rijn Oost niveau opgesteld en door het Rijk vastgesteld in 2021. In 2020 gaan we samen met provincies, onze strategische koers bepalen, zodat in 2027 aan de opgaven van de KRW kan worden voldaan, met inbegrip van het vraagstuk hoe verwijdering van medicijnen en microverontreinigingen in de toekomst kan worden gerealiseerd. Landelijk wordt samen met de farmaceutische industrie en in de gezondheidsketen onderzocht welke maatregelen 'aan de bron' kunnen worden getroffen zodat er geen medicijnresten in het afvalwater belanden (en daarmee ook niet in het oppervlaktewater).

Duurzaamheid

We willen bijdragen aan een duurzame regio en daarmee onze maatschappelijke waarde vergroten. In de vergroeningsstrategie die we begin 2020 in samenspraak met onze stakeholders opstellen, werken we synergiekansen nader uit.

In de uitwerkingen van de Natura2000 gebieden speelt Vechtstromen een belangrijke adviserende rol. In overleg met de provincie en andere stakeholders onderzoeken wij welke kansen er liggen om de Natura2000 opgaven te combineren met de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water en maatregelen om water minder snel af te voeren en meer vast te houden. Hier liggen synergiekansen die in 2020 worden verkend.

We participeren actief in de energieopgaven om in de provincie Drenthe en de regio Twente in 2030 49% CO₂ reductie te realiseren. We doen dit door samen met gemeenten en provincies te werken aan de Regionale Energiestrategie (RES). Dit doen we met name in de RES regio's Twente en Drenthe. We zijn ook betrokken bij de RES regio's Noordwest Overijssel en Achterhoek, die voor een deel ook in ons beheergebied liggen. In 2020 doen de RES regio's een bod aan het Rijk voor duurzame opwekking van elektriciteit en verwarming van de gebouwde omgeving. Vechtstromen zal hieraan een bijdrage leveren door inzet van warmte uit oppervlaktewater en effluent en door het beschikbaar stellen van onze terreinen (zoals bijvoorbeeld waterzuiveringen) voor de zonne- en windenergie. Dit draagt ook bij aan de inzet op 100% energieneutraliteit in 2025. Na afronding van het project de Energiefabriek en de realisatie van zonnepanelen op zuiveringslocatie bedraagt de energieneutraliteit van Vechtstromen rond de 50%.

Dankzij projecten zoals de Energiefabriek en Geowall (oeverbescherming van gerecycled baggerspecie) zien medeoverheden, bedrijven en kennisinstellingen Vechtstromen als voorbeeld van circulair werken. Samen met organisaties, zoals de Universiteit Twente, provincies en brancheorganisaties werken we aan een strategie om circulariteit meer te incorporeren in ons werk. Dit leggen we uiteindelijk in 2021 vast in een position paper circulaire economie.

Samenwerking, communicatie en organisatie

In 2020 stellen we samen met het bestuur een agenda internationale samenwerking op. Onderdeel van deze agenda is de Blue Deal, waar Vechtstromen namens de Dutch Water Authorities trekker is van twee projecten in Swaziland en Vietnam. Het doel van de Blue Deal, waarin waterschappen samenwerken met overheden, NGO's, kennisinstellingen en bedrijven, is uitwisseling van kennis en expertise en exportbevordering.

De huidige communicatievisie wordt in het eerste jaar van de bestuursperiode geëvalueerd, zodat dit vanaf 2020 mogelijkheden biedt om keuzes te maken en focus aan te brengen. Dit in aansluiting op het nieuwe bestuursakkoord en actuele ontwikkelingen.

We willen onze realisatiekracht vergroten door de manier van werken en de werkomgeving aan te passen. Voor de organisatie betekent dit een slag in effectiviteit en efficiency. In 2020 werkt het management daarom concreet aan verbetermaatregelen op het gebied van sturing, planning en control, grip op projecten en assetmanagement.

Op het gebied van huisvesting is eind 2019 met het algemeen bestuur een voorstel besproken, waarmee de adaptieve huisvestingsstrategie tot een definitieve afronding komt. De uitwerking hiervan is opgenomen in deze begroting.

We onderkennen drie grote veranderopgaven voor de organisatie, te weten: de invoering van de Omgevingswet, de invoering van assetmanagement en het inspelen op de digitale transformatie. Onze ambities voor deze veranderopgaven:

- De Omgevingswet treedt in 2021 in werking. We sluiten aan op het Digitaal Stelsel Omgevingswet, zodat we in 2021 voldoen aan de eisen van de wet. In 2020 willen we een watervisie vaststellen, met nauwe betrokkenheid van onze omgeving.
- De invoering van assetmanagement heeft als doel om betere afwegingen te maken tussen prestaties, risico's en kosten. In 2020 leveren we een implementatieplan op dat is gericht op de invoering van deze werkwijze in 2023.
- In 2020 gaan we in gesprek met het bestuur over de ambities en aanpak van digitale transformatie.

Duurzaam financieel beleid

De komende bestuursperiode willen we een duurzaam financieel beleid implementeren. Dit beleid is erop gericht om de lastendrukstijging te beperken en de schuldpositie te stabiliseren. Hierbij worden tevens de effecten van assetmanagement meegenomen, en zo mogelijk beleidsintensiveringen. Dit vraagt een stevige bestuurlijke en organisatorische inspanning. Bestuurlijk om vanuit een goede, integrale afweging keuzes te maken. Organisatorisch om deze integrale afweging voor te bereiden, waarbij conform het bestuursakkoord ook een besparing oplopend naar € 4 miljoen invulling moet krijgen.

In 2020 wordt hiertoe een meerjarenverkenning opgesteld waarin we een integrale afweging maken tussen bestaand beleid, de opgaven en opdrachten uit het bestuursakkoord en de beschikbare financiële middelen. Met deze meerjarenverkenning wordt een eerste stap gezet om de komende jaren focus op onze activiteiten te brengen.

In 2020 volgt een bestuursvoorstel dat de kaders stelt voor lastendrukstijging, financiële positie, activa en dividend en waarmee duurzaam financieel beleid verder wordt verankerd. Er wordt een voorstel tot aanpassing van het belastingstelsel vanuit de Unie van Waterschappen voorbereid dat effect kan hebben op de verdeling van de lasten voor huishoudens en bedrijven. Zodra de aanpassingen van het belastingstelsel zijn uitgewerkt en vastgesteld worden de gevolgen in kaart gebracht.

Financiën 2020-2023

Hierna wordt inzicht gegeven in de belangrijkste financiële onderdelen.

Bruto-exploitatielasten

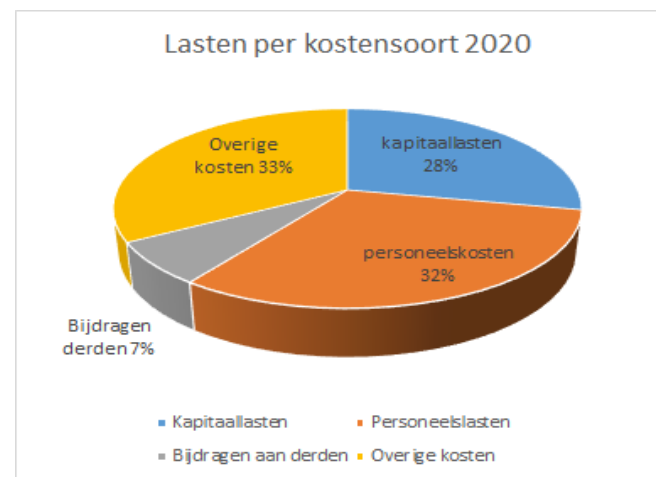
Het totaal aan exploitatielasten (excl. toevoegingen reserves) wordt in 2020 geraamd op € 143,7 miljoen. Ten opzichte van de begroting 2019 bedraagt dit een stijging van 4,1%. De stijging ontstaat door autonome ontwikkelingen in personeelskosten (cao + 4,8%) en overige kosten (externe kosten, inflatie +2,2%), alsmede uit beleidsin- en extensiveringen. De lasten worden gedekt door hogere belastingopbrengsten. De lastendrukstijging 2020 bedraagt conform het kader uit het bestuursakkoord 3,4% na onttrekking van € 3,0 miljoen uit de bestemmingsreserves tariefsegalisatie.

Zoals uit onderstaand overzicht blijkt wordt als onderdeel van de bruto-lasten een storting in de reserves gedaan van € 3,7 miljoen. Dat betreft stortingen, gelijk aan voorgaande jaren (dividend Nieuwater en storting in bestemmingsreserve brede heroverweging), een storting van het dividend Nederlandse Waterschapsbank.

Bruto-lasten 2018-2020

(bedragen in miljoenen euro's)	JR 2018	B 2019	B 2020
Kapitaallasten	37,7	39,1	40,5
Personeelslasten	39,7	43,6	45,5
Bijdragen aan derden	10,6	10,2	9,9
Overige kosten	43,1	45,1	47,8
Totaal lasten	131,1	138	143,7
Toevoegingen aan reserves	1,7	1,4	3,7
Totaal bruto-lasten	132,8	139,4	147,4

In paragraaf 5.2 worden de mutaties ten opzichte van de begroting 2019 per kostensoort toegelicht.

Investerings en schuldpositie

De raming van de totale netto-investeringen 2019-2023 komt in deze programmabegroting uit op € 212 miljoen. Dat is conform het investeringskader uit het bestuursakkoord. De opbouw blijkt uit onderstaand overzicht.

Investerings 2019-2023

(bedragen in miljoenen euro's)	BVR 2019	B 2020	2021	2022	2023	Totaal 2019-2023
<i>Bruto investeringen</i>	60,2	80,0	59,6	43,2	39,0	282,0
<i>-/- subsidies</i>	-6,7	-9,6	-7,9	-2,7	0,0	-26,9
<i>Netto investeringen (excl. afbreukrisico's)</i>	53,5	70,4	51,7	40,5	39,0	255,2
<i>-/- afbreukrisico's</i>	-9,1	-11,3	-9,0	-7,0	-6,7	-43,2
<i>Netto investeringen (incl. afbreukrisico's)</i>	44,4	59,1	42,7	33,4	32,3	212,0
<i>Bestuurlijk investeringskader (bestuursakkoord)</i>	48,7	53,6	46,0	31,6	32,1	212,0
<i>Netto investeringen PB 2019-2022 (JR 2018 = 32,0)</i>	47,3	40,6	29,0	29,6	nvt	178,5

In het bestuursakkoord zijn afspraken vastgelegd om het investeringskader te verhogen. Cumulatief is het bestuurlijk investeringskader toegenomen met € 33 miljoen aan netto-investeringen bestaande uit: € 10 miljoen voor zonnepanelen, € 6 miljoen voor indexering en € 17 miljoen aan netto-ophoging.

Door de ophoging van het investeringskader stijgen de jaarlijkse investeringslasten harder dan de hieruit voortvloeiende afschrijvingslasten. In eerste instantie neemt onze schuldpositie (in absolute zin) hierdoor toe van € 472 miljoen naar maximaal € 492 miljoen. Aangezien het bestuursakkoord aangeeft dat gestreefd wordt naar stabilisatie of afname van de schuld zal in het kader van duurzaam financieel beleid naar het activabeleid (onze spelregels hoe investeringen worden vertaald in jaarlijkse afschrijvingslasten) worden gekeken. Onderdeel hiervan is ook nagaan of verschuiving van uitgaven voor investeren en activeren naar uitgaven in de exploitatie mogelijk is. Dit kost echter geld. En aangezien het kader voor lastendrukstijging is bepaald kan dat alleen als het dividend van de NWB hoger wordt dan € 2,6 miljoen. De vooruitzichten zijn echter gunstig, zodat actualisatie van het activabeleid mogelijk is. Wel is het de vraag of de mogelijke extra dividendumkering voldoende is om de groeiende kloof tussen verhoogde investeringslasten en jaarlijkse afschrijvingslasten af te dichten.

Verloop van de reserves

In onderstaand overzicht is het verloop van de algemene reserves, de overige bestemmingsreserves en tariefsegalisatiereserves opgenomen. De algemene reserve blijft stabiel. De mutaties in de overige reserves zijn conform besluiten en leiden tot een beperkte daling. De tariefsegalisatiereserves dalen tot en met 2022, maar in 2023 is sprake van een toename. Door de sluitende begroting is vanaf 2023 geen inzet vanuit de tariefsegalisatiereserves nodig. Hiermee is een eerste stap richting duurzaam financieel beleid gezet.

Verloop reserves 2019-2023

(bedragen in miljoenen euro's)	BVR 2019	B 2020	2021	2022	2023
<i>Algemene reserves</i>	8,1	8,1	8,1	8,1	8,1
<i>Overige bestemmingsreserves</i>	11,0	10,2	10,4	10,0	9,5
<i>Tariefseglisatiereserve systeem</i>	4,2	4,0	2,9	1,5	1,5
<i>Tariefseglisatiereserve zuiveren</i>	10,9	8,8	6,6	5,9	7,0
<i>Totaal reserves</i>	34,2	31,1	27,9	25,4	26,1

Dit hoofdstuk gaat per programma in op de doelen voor 2020 van de belangrijkste onderwerpen. Daarnaast wordt per programma op hoofdlijnen inzicht gegeven in de benodigde financiële middelen.

Naar aanleiding van het bestuursakkoord 2019-2023 zijn de doelenbomen per programma gewijzigd om zo de koers van het nieuwe bestuur aan te geven. Ook wordt de samenhang tussen de doelen en ambities uit het bestuursakkoord kenbaar gemaakt in deze doelenbomen. De focus ligt in deze begroting zoveel mogelijk op de resultaatdoelstellingen in plaats van op effecten. De witte vlekken in de doelenbomen zijn onderwerpen waar nog geen concrete doelen voor zijn afgesproken. Deze doelen en de daarmee beoogde effecten zullen de komende jaren met het bestuur worden bepaald.

3.1 Programma Watersysteem: wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Inleiding

De kern van het programma Watersysteem is bijdragen aan een aantrekkelijke en veilige leefomgeving met schoon en voldoende water voor de verschillende functies in het gebied. Naast het dagelijks beheer en onderhoud investeert Vechtstromen in 2020 ruim 30 miljoen euro (bruto) in het watersysteem. Het gaat daarbij om de renovatie van kunstwerken, het baggeren van watergangen en de herinrichting van diverse waterlopen bijvoorbeeld in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW). Tevens is in deze begroting een eerste invulling gegeven aan onderwerpen uit het bestuursakkoord.

Speerpunten 2020

Klimaat

Op het gebied van klimaat leveren we een bijdrage aan enkele koploperprojecten van partners die voldoen aan de opgestelde DPRA-criteria (Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie). Daarnaast ontwikkelen we beleid om ons watersysteem meer 'klimaatrobust' in te richten. Ook voeren we samen met gemeenten risicodialogen volgend op de uitgevoerde stresstesten. Op basis van de uitkomsten van deze risicodialogen zal een uitvoeringsagenda worden opgesteld.

We werken in 2020 verder aan projecten die bijdragen aan de strategie van het Zoetwaterprogramma Oost Nederland (ZON). Voorbeelden hiervan zijn projecten als Collendoornerveen en de renovatie van diverse stuwen en gemalen.

In 2019 is de regeling Landbouw op Peil Vechtstromen in het Overijsselse deel van het beheergebied in samenspraak met LTO-Noord opgesteld voor de agrarische sector.

We werken samen met agrarische ondernemers aan KRW-, ZON- en klimaatmaatregelen op bedrijfs- en perceelsniveau, waaronder het project Duursaam Glashelder. In 2020 richten we ons op meer bekendheid geven aan de regeling en het tot uitvoering brengen van kansrijke maatregelen.

In 2020 hebben we de toetsing in het kader van het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) afgerond en hebben we knelpunten van ons watersysteem in beeld. Op basis hiervan gaan we samen met de omgeving een maatregelenprogramma opstellen voor locaties waar de kans op overstromingen vanuit het watersysteem groter is dan acceptabel.

Naar aanleiding van de evaluatie van de droogteperiode in 2018 wordt verder uitvoering gegeven aan de aanbevelingen, bijvoorbeeld door het uitvoeren van twee pilot projecten om samen met partners water te sparen.

Waterkwaliteit

In 2020 wordt volop verder gewerkt aan de voorbereiding en uitvoering van projecten die bijdragen aan de doelen vanuit de Kaderrichtlijn Water (KRW). Het gaat hierbij om onder andere projecten in de Vecht, Dinkel en Nieuwe Drostendiep. Daarnaast gaan we voor een aantal waterlichamen haalbaarheidsstudies opstarten, zodat vanaf 2023 de uitvoeringsfase kan gaan starten.

Duurzaamheid

In 2020 zullen naar verwachting de eerste Natura 2000 deelgebieden in het Dinkel, Regge- en Vechtdal in uitvoering worden genomen. Voorafgaand hieraan zal Vechtstromen besluiten van welke projecten zij ook als bestuurlijk trekker de realisatiefase wil oppakken. Hierbij is de mogelijkheid om Natura 2000 opgaven met KRW-doelen te combineren een belangrijk criterium.

Vechtstromen wil in 2020 samen met partners een vergroeningsstrategie opstellen. Het doel is om meer aandacht te geven aan ecologie, biodiversiteit en natuur inclusief bouwen. Ook het maaibeeld wordt herzien, om zo heldere onderhoudskaders mee te geven die onder andere aansluiten bij de blauwgroene koers van het waterschap. Hierbij anticiperen we op klimatologische ontwikkelingen en zijn we daarnaast gericht op het bereiken van KRW-doelen.

Organisatie

In 2023 moet assetmanagement als werkwijze volledig doorgevoerd zijn binnen Vechtstromen. De afweging tussen prestaties, risico's en kosten staat centraal in assetmanagement. In 2019 is daarvoor een implementatieplan opgesteld en in 2020 wordt gestart met de implementatie en ontwikkeling van assetmanagement voor alle fysieke assets.

We continueren de huidige aanpak ten aanzien van het op orde brengen van onze assets. In bouwteam verband worden diverse kunstwerken gerenoveerd. Daarnaast worden een tweetal bruggen aangepakt die hoog geprioriteerd zijn. Conform het baggerplan en beschoeiingenbeleid gaan we diverse watergangen baggeren en vervangen we op een aantal locaties beschoeiingen.

De implementatie van het nieuwe vaarbeleid voor de Vecht zal in 2020 grotendeels worden afgerond. Dit vaarbeleid wordt samen met partners gemaakt en bestaat uit een complexe set aan onderwerpen zoals een natuurtoets, een aangepast vaarbesluit en beleid voor het bouwen van bijvoorbeeld steigers in het winterbed. Parallel moeten een aantal rest- en knelpunten in het gebruik en beheer van de verschillende sluizen worden opgelost.

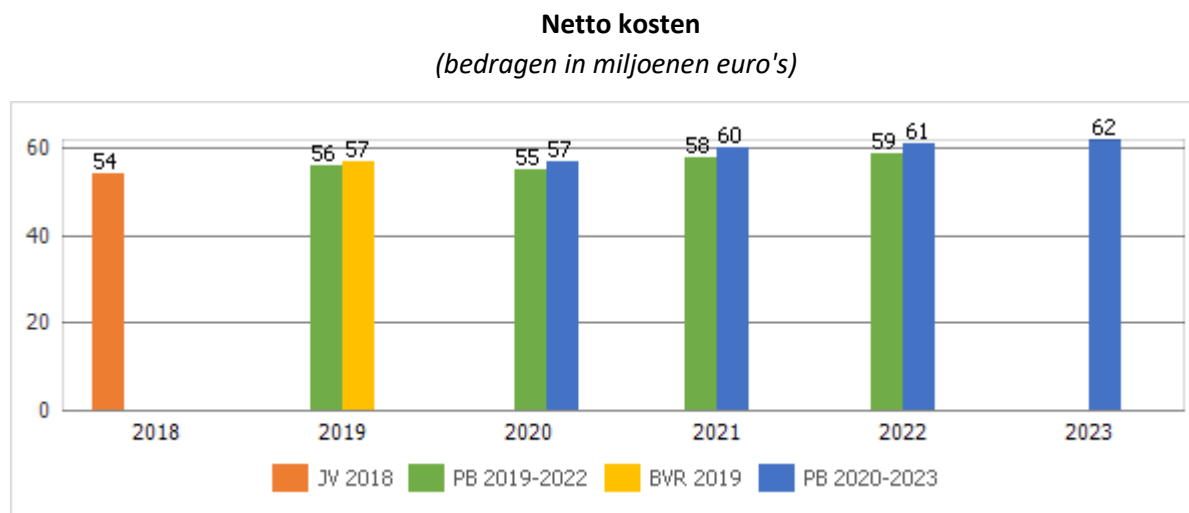
Risico's en kansen

- Door een uitspraak van de Raad van State over de stikstofproblematiek is er een groot risico op vertraging in onze projecten waarvoor een vergunning benodigd is. Op het moment van schrijven zijn de aanbevelingen van het adviescollege (Remkes) nog niet volledig uitgewerkt in landelijk beleid.
- PFAS is een verzamelnaam voor een groep stoffen die worden gebruikt bij diverse industriële processen vanwege hun brandwerende of vuil- en waterafstotende eigenschappen. Van een aantal van deze stoffen is aangetoond dat ze schadelijk zijn voor het milieu. Op dit moment heeft de minister besloten tot een tijdelijk handelingskader. Extra kosten voor onderzoek en mogelijke problemen bij de afzet en verwerking van grond kunnen gevolgen hebben voor projecten.
- Er is druk op de eindtermijn van de maatregelen vanuit de Kaderrichtlijn Water (KRW). In 2027 moeten alle maatregelen zijn uitgevoerd. In 2020 worden de voorstellen voor maatregelen om de KRW-doelen te bereiken voor het Stroomgebiedsbeheerplan 2021-2027 (SGBP) aan het bestuur voorgelegd.
- Markontwikkelingen (sectorale druk en prijsniveau van arbeid en materiaal) en formatiedruk vormen een toenemende bedreiging voor de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van het lopende programma.
- Subsidies voor watersysteemprojecten zijn ook in 2020 belangrijk om de gestelde doelen te behalen. De uitdaging is om aan de vastgestelde subsidie eisen te voldoen qua planning en resultaat. Door de vertraging als gevolg van de stikstofproblematiek kunnen Europese subsidies (POP) ter grootte van circa 15 miljoen euro in de gevarezone komen. In 2020 zijn geen nieuwe Europese subsidies beschikbaar. Wel verwachten we nieuwe nationale subsidieprogramma's specifiek voor natuur en kringlooplandbouw.

Een blauw groene toekomst, waaraan iedereen kan meedoen. Programma watersysteem

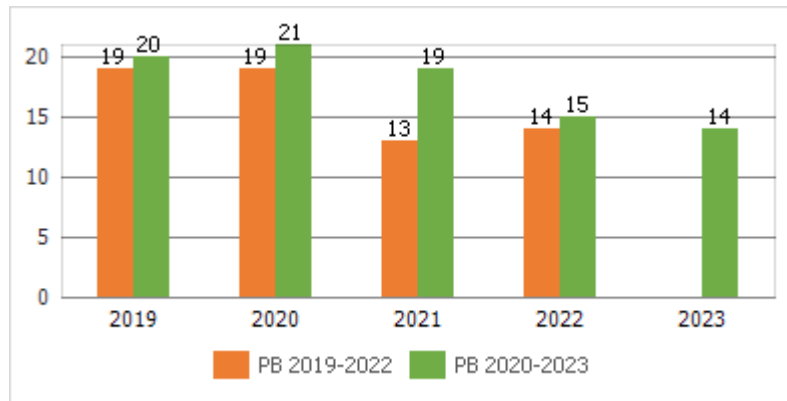
Thema	Klimaat				Waterkwaliteit		Duurzaamheid		Organisatie
Einddoel	We richten ons watersysteem beter in om klimaatverandering op te vangen (1.1)	We streven ernaar om samen met onze partners water minder snel af te voeren en meer vast te houden (1.2)	In het hele beheergebied wordt voldaan aan de normen voor overlast (1.3)	Samen met partners werken aan gezamenlijke investeringsagenda DPRA (1.4)	We voldoen in 2027 aan de eisen die de Kaderrichtlijn Water stelt. (2.4)	We willen samen met partners de waterkwaliteit aanpakken bij de bron (2.5)	We willen meer aandacht geven aan ecologie en biodiversiteit (3.1)	Uitvoering geven en synergie voordelen behalen in de uitvoering van N2000 (3.2)	We willen assetmanagement door ontwikkelen om te komen tot een professioneel beheer van onze infrastructuur (5.2)
Doel 2020	In 2020 is beleid ontwikkeld voor een meer klimaat robuuste inrichting van het watersysteem	Uitvoering geven aan de programma's DAW, LoP, NoP, ZON en Lumbricus	In 2020 zijn de knelpunten vanuit de toetsing in beeld	Begin 2020 zijn de stresstesten gereed en risicodialog en gevoerd	Herinrichten waterlopen conform KRW: 6 km. in 2020	In 2020 beschikken we over een beleidslijn voor een bronaanpak en daarop aansluitend onze rol en positie in vergunningverlening, toezicht en handhaving	Begin 2020 beschikken we over een vergroeningssstrategie	In 2020 wordt een start gemaakt met de uitvoeringsfase van Natura 2000 projecten	In 2020 bijdragen aan invoering werkwijze assetmanagement door meerjarige planningen te ontwikkelen
Inspanningen 2020	- Beleid ontwikkelen voor klimaatrobuuste inrichting (1.1) - Diverse projecten in het kader van ZON, onder andere Collendoornerven (1.2) - Project Landbouw op Peil en Natuur op Peil (1.2) - Project Lumbricus (1.2) - Optimaliseren peilbeheer (1.2) - Toetsing normen NBW (1.3) - Effectueren afwaardering regionale keringen (1.3) - Risicodialogen voeren in het kader van DPRA en het opstellen van een maatregelenpakket (1.4) - Een bijdrage leveren aan koploperprojecten van partners (1.4)				- Diverse KRW projecten (Vecht, Dinkel, Nieuwe Drostendiep) (2.4) - Opstellen SGBP 2021-2027 (2.4) - Bepalen uitvoeringsstrategie KRW (2.4) - Opstellen beleidslijn bronaanpak (2.5) - Project wasplaatsen (2.5) - Project Duursaam Glashelder (2.5)		- Opstellen nota onderhoud en maaibeeld (3.1) - Oplevering planuitwerking N2000 Dinkel, Vecht en Regge (3.2) - Start uitvoeringsfase N2000 / KRW projecten (3.2)		- Renovatie van kunstwerken (5.2) - Baggeren van diverse watergangen (5.2) - Normbepaling overige keringen (5.2) - Opstellen implementatieplan assetmanagement (5.2)

Programma Watersysteem: wat mag het kosten?

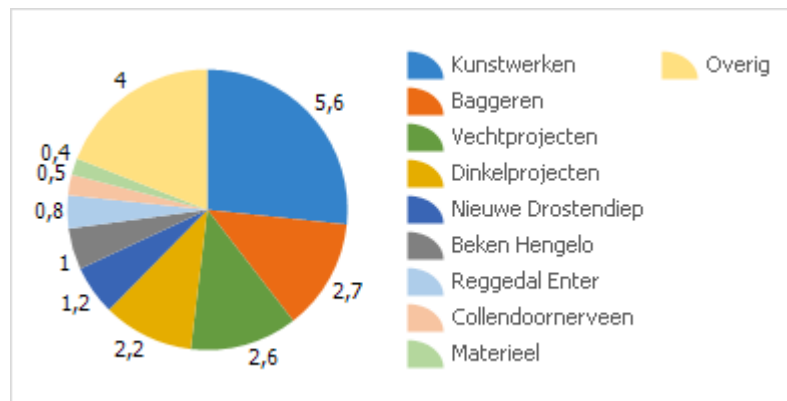
Netto-kosten zijn kosten die aan het programma worden toegerekend en waarvan zijn afgetrokken de baten (met uitzondering van de belastingopbrengsten en andere algemene opbrengsten) die aan het programma worden toegerekend.

Netto investeringen 2019-2023
(bedragen in miljoenen euro's)

In 2022 en 2023 is een nog nader in te vullen extra investeringsvolume opgenomen dat komend jaar wordt toegekend aan specifieke doelen zoals de klimaat opgave en waterkwaliteit. Dit houdt in dat de vrije financiële ruimte uit het bestuursakkoord in bovenstaande getallen zijn verwerkt. De integrale afweging tussen de verschillende opgaven vindt begin volgend jaar plaats bij de meerjarenverkenning.

Investeringsprojecten 2020
(bedragen in miljoenen euro's)

Toelichting grootste investeringen

De grootste investeringen worden hierna toegelicht:

- Diverse kunstwerken in ons hele beheergebied (met name stuwen en gemalen) worden, onder andere in bouwteamverband, gerenoveerd.
- In 2020 worden diverse watergangen gebaggerd (bijvoorbeeld de Hammerwetering) en zullen we op een aantal locaties de beschoeiing vervangen, zoals bijvoorbeeld langs de Dommerswijk.
- In 2020 starten we met de uitvoering van diverse Vechtprojecten, zoals Karshoek Stegeren en Rheezermaten. In het deelgebied Vechtrijk Gramsbergen wordt verder gewerkt aan de voorbereidingsfase.
- In 2020 start de uitvoering van een aantal projecten rondom de Dinkel - zoals de Elsbeek, Glanerbeek en Ruenbergerbeek - om deze conform de KRW in te richten. Ook willen we van start met de realisatie van Dinkel Zuid (Natura2000 / KRW). Verder gaat in 2020 in het Beneden-Dinkel-gebied de planfase van start om de KRW-opgave voor te bereiden, te beginnen met een modelstudie.
- In 2020 vervolgen we de voorbereiding van het Nieuwe Drostendiep in samenwerking met o.a. de agrarische initiatiefgroep Drostendiep. We zijn hier gericht op het oplossen van knelpunten op het gebied van landbouw en water. Daarnaast vindt de uitvoering plaats van onder andere het deelgebied Aalderstroom waarbij we zijn gericht op natuur- en KRW-doelstellingen.
- Een aantal trajecten van het project Beken Hengelo voeren we in 2020 uit, zoals de Elsbeek ter hoogte van de Colensostraat. Hierbij worden de eerste ervaringen opgedaan met klimaatrobuuste maatregelen in de stad die samen met de gemeente, woningbouwvereniging, bewoners en eigenaren ontworpen zijn. Daarnaast pakken we urgente knelpunten aan in het beheer en onderhoud.
- Het project Reggedal Enter is in 2019 opgeleverd. In 2020 vinden afrondende werkzaamheden plaats.
- In 2020 gaan we verder met de uitvoering van het project Collendoornerven. Dit project is gericht op herstel van de natuurlijke afwatering in het gebied rondom Hardenberg.
- Ten aanzien van het beschikbare materieel wordt jaarlijks het nodige onderhoud gepleegd en waar nodig machines vervangen.

3.2 Programma Waterketen: wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Inleiding

Kern van het programma waterketen is de publieke zuiveringstaak die Vechtstromen veilig, effectief en efficiënt wil uitvoeren met aandacht voor alle klimaataspecten zoals duurzaamheid en circulariteit. Daarbij volgen we de uitgestippelde groen blauwe koers.

Om dit te bereiken houden we aansturing en de technische staat onze installaties op orde volgens de principes van risico gestuurd onderhoud en vervanging. Zo moeten we achteruitgang van de prestaties tegen gaan.

Door de kwaliteit van het gezuiverde water (effluent) te vergroten, dragen de zuiveringen bij aan de gewenste kwaliteit van het oppervlaktewater, om de KRW doelstellingen te kunnen bereiken.

Met afronding van de 2e fase van de Energiefabriek in Hengelo wordt een substantiële bijdrage geleverd aan de duurzaamheidsambitie van Vechtstromen om zoveel mogelijk eigen energie op te wekken.

Op diverse zuiveringslocaties worden in 2020 zonnevelden aangelegd en wordt de ecologische inrichting verbeterd.

Speerpunten 2020

De speerpunten zijn gerangschikt volgens de belangrijkste bijdrage aan de opgaven vanuit het bestuursakkoord

Waterkwaliteit

De koers van de vorige bestuurlijke meerjaren investeringsplanning was grotendeels al gericht op vernieuwing van de oudste rwzi's. Veel van de oudste rwzi's kennen tijdelijk hogere lozingsnormen, de zogenaamde maatwerkbesluiten. Met de focus om maatwerkbesluiten zo veel mogelijk te voorkomen wordt de lijn om onvoldoende werkende rwzi's te verbeteren versneld. Omdat de maatwerkbesluiten voor de rwzi's Tubbergen en Vriezenveen al in 2020 af lopen, moet hier in de aanloop naar de bouwperiode een verlenging van het maatwerkbesluit worden aangevraagd. Omdat in 2022 ook de overige maatwerkbesluiten eindigen, wordt een plan opgesteld om te bepalen of en hoe aan het bestuurlijke streven om geen maatwerkbesluiten te nemen invulling kan worden gegeven.

Met het sluiten van een afvalwaterakkoord maken we afspraken met een gemeente over de werking van de afvalwaterketen. Dit is een belangrijke randvoorwaarde in het proces van voorbereiden van vernieuwingen van rwzi's. In 2020 maken we daarom afspraken met de gemeente Tubbergen.

Voor de adequate voorbereiding van de aanpassing van de rwzi's Tubbergen en Ootmarsum is het gewenst om helderheid te krijgen over de noodzakelijke aanpassingen op grond van de KRW. Dit maakt onderdeel uit van het plan van prioritering van KRW maatregelen dat in 2019/2020 wordt opgesteld.

Voor de verwijdering van medicijnen en micro's wordt begin 2020 een plan vastgesteld hoe we conform ambitie van het bestuur stappen kunnen maken in het verkrijgen van meer kennis door o.a. deel te nemen aan praktijktesten.

Om een goed beeld te krijgen van de knelpunten op de rwzi's Emmen en Coevorden wordt daar een inventarisatie uitgevoerd die een belangrijke bouwsteen vormt voor de herprogrammering in het voorjaar van 2020.

Het bestuur wordt gevraagd een strategie te kiezen voor de (beperkte) capaciteit voor bedrijfsafvalwater op rwzi's.

Duurzaamheid

Als onderdeel van het streven naar energie-neutraliteit wordt in 2020 onderzocht waar windenergie op alle aspecten een positieve businesscase vormt en waar thermische energie uit (afval)water mogelijkheden biedt.

In 2020 realiseren we 9 zonnenvelden en wordt het project de Energiefabriek afgerond.

Besparen van energie is nog duurzamer dan extra opwekken. In 2020 voeren we daarom de maatregelen uit het Energie Efficiency Plan uit.

Als onderdeel van onze inzet voor de circulaire economie wordt in 2020 een businesscase opgesteld over de winning van Kaumera (alginaat) uit korrelslib. Daartoe leveren we korrelslib van de rwzi Vroomshoop aan de extractiefabriek die waterschap Vallei en Veluwe met onze hulp bouwt. Via deze participatie kunnen we de kennis over de haalbaarheid van winning en vermarkten opbouwen.

Het bij Vechtstromen vergiste slib wordt bij Slibverwerking Noord Brabant (SNB) samen met slib van andere waterschappen als "eindverwerking" verbrand. Uit de asresten kan nog fosfaat worden terug gewonnen. Omdat we ook gezamenlijk een te kleine partij zijn voor de bouw van een eigen opwerkingsfabriek waar fosfaat kan worden teruggewonnen, stimuleren we waar mogelijk de realisatie van zo'n opwerkingsfabriek door derden.

In droge perioden is effluent van rwzi's het enige stromende water in onze beken. Met een nota maken we in 2020 beleid hoe duurzaam met dit water moet worden omgegaan.

Organisatie

Er staan grote investeringen voor nieuwe Elektro en Procesautomatisering (E&PA) op stapel. Veel van deze assets en PA-systemen zijn verouderd. Met de huidige situatie kan niet voldoende adequaat worden ingespeeld op de opgaven van de digitale transformatie en assetmanagement. Bij de meerjareninvesteringsbegroting moet, aan de hand van een daartoe opgemaakte business case, het implementatieplan worden verankerd.

Risico's en kansen

De belangrijkste risico's en kansen zijn:

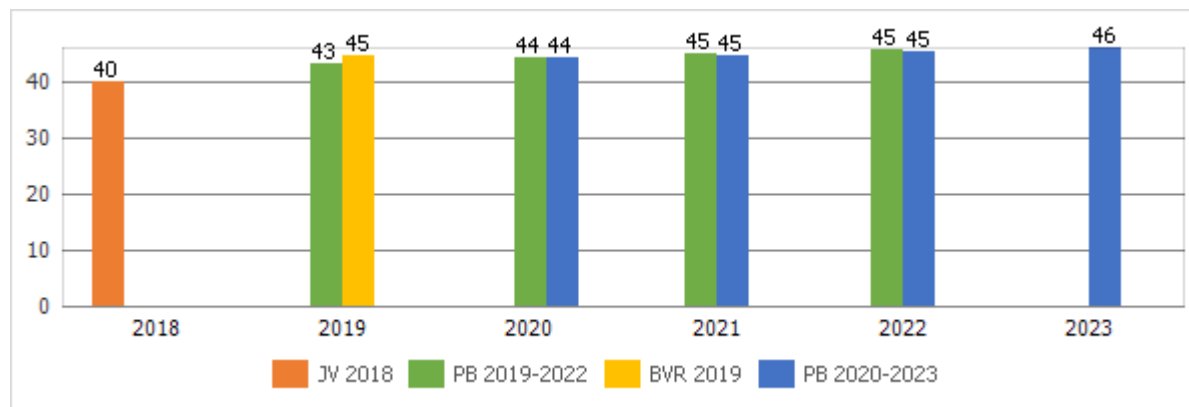
- Markontwikkelingen (sectorale druk en prijsniveau van arbeid en materiaal) en formatiedruk (beperkte beschikbaarheid van specialismen intern en extern) vormen een toenemende bedreiging voor de haalbaarheid van het lopende programma.
- De druk op investeringen voor zuiveren op orde (o.a. de inventarisaties Emmen en Coevorden en de beluchting van Hengelo).
- De budgetten die beschikbaar zijn voor E&PA komen mogelijk niet overeen met onze snel verouderende systemen en de gewenste wijze van sturing.
- De uitdagingen van KRW en medicijnen/microverontreinigingen zijn nog niet vertaald in de programmabegroting.
- Het aanbod bedrijfsafvalwater neemt toe. Op reeds hoog belaste RWZI's leidt dit tot dilemma's.
- Op het moment van schrijven zijn de consequenties van de aanpak van de stikstofproblematiek nog onvoldoende duidelijk.

Programma Waterketen: wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Een blauw groene toekomst, waaraan iedereen kan meedoen. Programma waterketen							
Thema	Waterkwaliteit				Duurzaamheid		Organisatie
Einddoel	In 2027 is het maatregelenpakket KRW op RWZI's uitgevoerd (2.1)	We nemen geen maatwerkbesluiten meer, zeker als het effluent in kwetsbare beeksystemen uitkomt (2.2)	We werken samen om meer kennis te ontwikkelen over verwijderen microverontreiniging (2.3)	We brengen en houden de installaties in veiliger, effectievere en efficiëntere toestand (5.2)	We werken aan een lagere CO2 footprint door o.a. 100 % duurzaam opgewekte energie in 2025 (3.3)	We werken binnen circulaire economie aan meer grondstoffen terugwinning (3.5)	De informatie over het functioneren van de installaties is in 2023 op orde om assetmanagement te implementeren (5.2)
Doel 2020	In 2020 is het maatregelenpakket KRW op RWZI's vastgesteld	Aantal RWZI's dat gebruikt maakt van een verruimd activiteitenbesluit in 2020 neemt af van 9 tot 8	In 2020 wordt besloten hoe we meer kennis over verwijdering micro verontreiniging opbouwen	In 2020 wordt een nader af te spreken deel van het technisch noodzakelijke werkprogramma gerealiseerd	In 2020 is een plan gereed hoe 100% energie neutraliteit in 2025 te bereiken	In 2020 wordt de inzet van korrelslib voor de winning Kaamera bepaald	In 2020 bijdragen aan invoering werkwijze assetmanagement door basis informatie te verbeteren
		Tot de nieuwe indicator gereed is: Gebiedsrendement verwijdering stikstof > 85 % fosfaat > 83%				In 2020 acties stimuleren SNB terugwinning van fosfaat uit het influent uitvoeren	In 2020 is implementatie-plan en besluit over aansturing zuiveringen (PA) gereed
Inspanningen 2020	- Plan van aanpak prioritering KRW maatregelenpakket opstellen (2.1) - Maatregelenpakket opstellen om aan activiteitenbesluit te voldoen (2.2) - Plan van aanpak opstellen om micro's te verwijderen (2.3) - Opstellen afvalwaterakkoorden o.a. Ommen en Tubbergen - Vernieuwen rwzi Vriezenveen (2.2) - Ontwerpen vernieuwing rwzi Tubbergen (2.2 en 2.1) - Ontwerpen vernieuwing rwzi Ootmarsum (2.2 en 2.1) - Inventariseren aanpassing rwzi Emmen (2.2) - Inventariseren renovatie rwzi Coevorden (5.2) - Opstellen strategie lozers bedrijfsafvalwater i.r.t. capaciteit assets (5.2)				- Studie kansen warmte afvalwater (3.3) - Onderzoek windturbines (3.3) - Business case leveren korrelslib (3.5) - Beleidsnota inzet effluent tegen droogte (1.1) - P-terugwinning via SNB aanjagen (3.5) - Afronden Energiefabriek Hengelo (3.3) - Uitvoeren van het Energie Efficiency Plan (3.3) - Realiseren zonnenvelden 9 rwzi's (3.3)		- Plan voor op orde houden gegevens opstellen (5.2) - Business case PA afronden/implementatieplan (5.2) - Implementatie zuiveringsdashboard en (5.2) - Uitvoeren assetmanagement, transitiefase 1 (5.2)

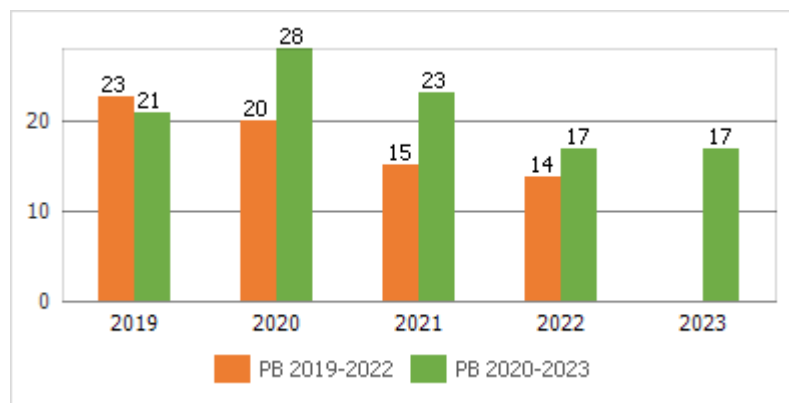
Programma Waterketen: wat mag het kosten?

Netto kosten
(bedragen in miljoenen euro's)

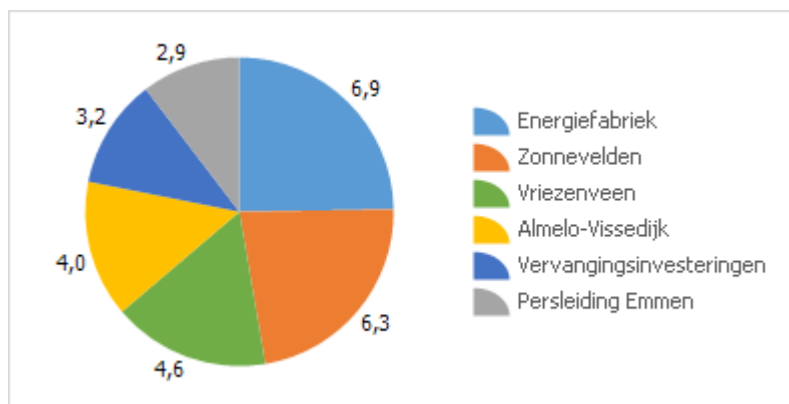
Netto-kosten zijn kosten die aan het programma worden toegerekend en waarvan zijn afgetrokken de opbrengsten (met uitzondering van de belastingopbrengsten en andere algemene opbrengsten) die aan het programma worden toegerekend.

Netto investeringen 2019-2023
(bedragen in miljoenen euro's)

De aanmerkelijk hogere jaarschijven 2020 en 2021 ontstaan door opname van de investering in zonnenvelden ter grootte van € 10 miljoen, alsmede een uitzetting van de programmering met € 1,8 miljoen van de projecten rwzi Vriezenveen, Rioolgemaal Klazienaveen en de renovatie van slibgistingstanks in Hengelo die duurder worden en onuitstelbaar zijn. In 2022 en 2023 is een nog nader in te vullen extra investeringsvolume opgenomen dat komend jaar wordt toegekend aan specifieke doelen zoals de KRW opgave en zuiveren op orde.

Investeringsprojecten 2020
(bedragen in miljoenen euro's)

Toelichting op de grootste investeringen

De grootste investeringen worden hierna toegelicht:

- De bouw van de Energiefabriek wordt in 2020 afgerond.
- In 2020 worden minimaal 8 zonnenvelden gerealiseerd en operationeel gemaakt.
- De bouw van de rwzi Vriezenveen gaat in 2020 van start indien de omgevingsvergunning op tijd wordt afgegeven vanwege de stikstof problematiek
- De verbouw van de rwzi Almelo-Vissedijk wordt in 2020 afgerond zodat vanaf dat moment de rwzi voldoet aan de normen uit het activiteitenbesluit (i.p.v. eind 2019)
- Voor het bestendigen van de kwaliteit van de installaties wordt jaarlijks een vervangingsprogramma opgesteld. Voor 2020 is voor een belangrijk deel van het programma vervangingsinvesteringen financiering beschikbaar tot een bedrag van € 3,2 miljoen.
- In 2020 wordt gestart met de aanleg van een nieuwe persleiding vanuit de stad Emmen naar de rwzi Emmen. De oude persleiding is technisch afgeschreven en heeft een ongunstige ligging die nu kan worden opgeheven.

3.3 Programma Besturen en organiseren: wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Inleiding

De kern van het programma Besturen & Organiseren is om de organisatie te faciliteren om vanuit goed werkgeverschap op een lerende en innovatieve manier samen met partners maatschappelijke meerwaarde te creëren en taken uit te voeren. Programma Besturen & Organiseren zorgt ervoor dat de organisatie de bestuurlijke doelen kan blijven behalen; het is daarmee de motor van de organisatieontwikkeling en bestuurlijke vernieuwing.

Speerpunten 2020

Duurzaamheid

In lopende projecten, zoals de modernisering van Huisvesting en ICT, brengen we kansen ten aanzien van duurzaamheid en de bestuurlijke ambitie ten aanzien van energieneutraliteit in beeld en benutten we kansen die zich hierbij voordoen. In 2020 concretiseren we de bijdrage vanuit het programma aan duurzaamheid, kennis en innovatie en circulariteit.

Samenwerking en communicatie

In afstemming met het bestuur stellen we een doorlopend bestuurlijk ontwikkelprogramma op. Afspraken over de bestuurlijke werkwijze zijn een bouwsteen om de ambities uit het bestuursakkoord te verwezenlijken.

De communicatievisie wordt in het eerste jaar van de bestuursperiode geëvalueerd, zodat dit vanaf 2020 mogelijkheden biedt om keuzes te maken en focus aan te brengen, die aansluiting vinden bij het nieuwe bestuursakkoord. We zoeken naar mogelijkheden om de inwonersparticipatie te vergroten. We continueren de inzet op educatie en concretiseren de ambitie ten aanzien van de uitbreiding voor VO/MBO.

Einde 2020 is de agenda internationale samenwerking gereed wat bijdraagt aan meer doelgerichtheid. We zijn al gestart met de Blue Deal, waarin waterschappen samenwerken met overheden, NGO's, kennisinstellingen en bedrijven om uitwisseling van kennis en expertise te bevorderen.

In 2020 zullen we met verschillende Duitse partners grensoverschrijdende afstemming van beleid en uitvoering van hoogwaterbescherming en KRW voortzetten en worden grensoverschrijdende symposia en (INTERREG-)projecten georganiseerd.

Ten behoeve van een soepel lopende crisisorganisatie vindt in 2020 afronding plaats van de noodzakelijke opleidingen en oefeningen met betrekking tot de eerder geïmplementeerde netcentrische werkwijze.

Organisatie

We hebben de strategische opgave beter verankerd in het sturingsmodel waarbij ook de veranderopgaven, kennis en innovatie en de lange termijn strategie in één team zijn ondergebracht. In 2020 versterken we de samenhang tussen de strategische opgaven en de programmering en versterken we het bestuurlijk-ambtelijk samenspel. Via een bestuurlijke kalender en een meerjarenverkenning komen we tot bestuurlijke afwegingen en concrete en realistische opgaven. We hebben een goed beeld wat de organisatie nodig heeft om invulling te geven aan de strategische visie op huisvesting in het gebied en hebben de adaptieve fase afgerond met een definitief voorstel hoe huisvesting kan bijdragen aan bereiken van de doelen in het bestuursakkoord. Dit voorstel betreft een modernisering voor de locatie Almelo, inclusief modernisering van de begane grond en het betrekken van de 3e verdieping bij de bestaande plannen, het samenvoegen van de locaties Hardenberg en Vriezenveen, het moderniseren van voorlichtingsruimtes op de locaties Hengelo en Emmen en oplossen van parkeerproblematiek.

De organisatie heeft al veel gerealiseerd als het gaat om duurzame inzetbaarheid en mobiliteit van het personeel en blijft aandacht geven aan de mogelijkheden van duurzame inzetbaarheid voor de komende periode. Een onderdeel hiervan is een eigen trainee programma opgezet voor twaalf jongeren om de aankomende uitstroom van medewerkers deels te kunnen opvangen. In 2020 gaan we de ambitie concretiseren ten aanzien van het realiseren van participatiebanen binnen WVS.

We onderkennen een drietal grote veranderopgaven voor de organisatie, te weten: de invoering van de Omgevingswet, het implementeren van assetmanagement als werkwijze en het inspelen op de digitale transformatie.

- De Omgevingswet treedt in 2021 in werking. De wetgeving wijzigt, we krijgen te maken met een andere manier van werken en we moeten aansluiten op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) dat landelijk wordt ontwikkeld. In 2020 wordt een watervisie vastgesteld door het bestuur. De watervisie wordt verder uitgewerkt in de overige instrumenten die de Omgevingswet kent. Vechtstromen werkt samen met andere overheden in een interbestuurlijke praktijkproef om tijdig in te kunnen spelen op de impact van de invoering van de Omgevingswet.
- De invoering van assetmanagement heeft als doel om betere afwegingen te maken tussen prestaties, risico's en kosten. In 2020 leveren we een implementatieplan om de werkwijze in 2023 ingevoerd te hebben. In 2020 zal worden gestart met het inventariseren van alle assets op gebied van ICT en gebouwen.
- De digitale transformatie biedt zowel kansen als bedreigingen. Om kansen te benutten moet worden geïnvesteerd in bewustwording, digitaal leiderschap en digitale vaardigheden bij bestuur en medewerkers. In 2020 gaan we in gesprek met het bestuur over de gestelde ambities en aanpak en gaan we deze concretiseren. De keerzijde van de groeiende digitalisering is de toenemende kwetsbaarheid en afhankelijkheid. Waterschappen moeten daarom in 2020 voldoen aan de landelijke norm BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheden). Begin 2020 is in beeld gebracht welke stappen we hiertoe moeten zetten.

Financieel beleid

In 2020 hanteren we een gemiddelde lasten drukstijging van 3,4%. In 2020 continueren we het beleid met betrekking tot het weerstandsvermogen, de kwijschelding en de systematiek egalisatie.

Daarnaast passen we de werkwijze en producten vanuit planning en control zo goed mogelijk aan op de ambities van het bestuur om de doelen te realiseren. Dit vraagt deels om aanpassing van bestaand financieel beleid. De eerste aanzet is hiertoe gedaan.

Na evaluatie van de inkoopstrategie zal in 2020 het herijkte beleid worden toegepast.

Risico's en kansen

De belangrijkste risico's en kansen zijn:

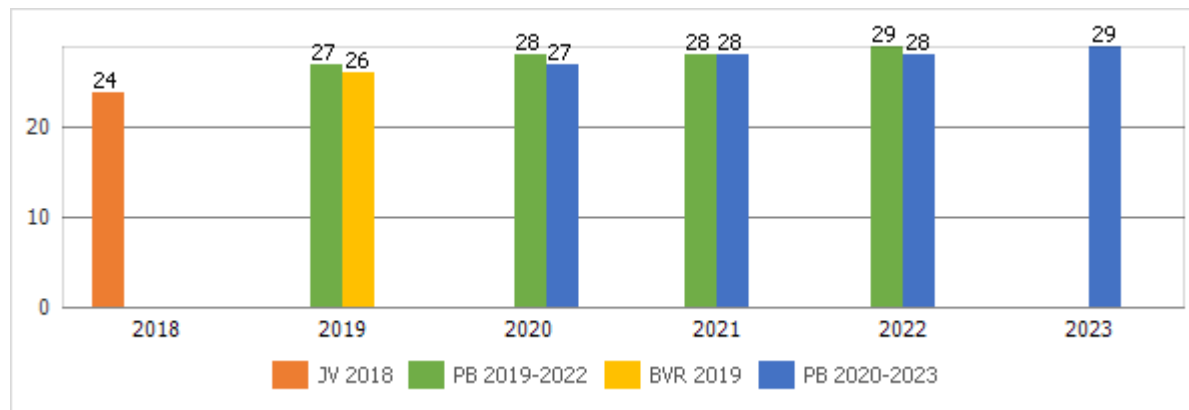
- Ambities: Er wordt gewerkt aan verschillende procesontwerpen om de 25 maatregelen uit het bestuursakkoord nader uit te werken. Die uitwerkingen zullen bijdragen aan betere duiding van de keuzemogelijkheden en meer concrete opgaven binnen de programma's.
- Assetmanagement: De implementatie van de werkwijze Assetmanagement zal de nodige capaciteit vragen van de organisatie. Daarbij wordt onderkend dat de benodigde informatievoorziening zal moeten worden aangepakt. Dit vereist echter nadere analyse en gecoördineerde aanpak. Kansen vanuit Digitale Transformatie willen we bovendien verkennen en benutten.
- Omgevingswet: Met de implementatie van de Omgevingswet gaan omvangrijke kosten gepaard. Door de Unie van Waterschappen zijn deze kosten geschat op circa € 1 miljoen per waterschap. In 2019 is een analyse gemaakt wat dit specifiek voor Vechtstromen betekent, qua omvang en effecten op de investeringsbegroting. We

verwachten op dit moment voldoende financiële ruimte te hebben om de noodzakelijke stappen in 2020 te zetten. Voor wat betreft aansluiting op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) zijn we ook afhankelijk van landelijke ontwikkelingen.

- Digitale transformatie: Kansen en verplichtingen ontstaan als gevolg van ontwikkelingen op het gebied van Digitale Transformatie, zoals big data, data science, blockchain, etc. Hierop anticiperen we, veelal in samenwerkingsverbanden als het Waterschapshuis, Waterkracht en Unie van Waterschappen. Uitdaging is om ontwikkelingen in de juiste samenhang en volgorde op te pakken. Gebleken is dat hierbij duidelijke aansturing nodig is; een stuurgroep gaat het implementatieproces nader vormgeven.
- ICT: Er is een nieuwe ICT regeling voor medewerkers die beter aansluit bij het nieuwe werkplekconcept en het tijd- en plaats onafhankelijk werken. Doordat medewerkers waar mogelijk langer hebben doorgewerkt met bestaande ICT-middelen verwachten we in 2020 een inhaalslag te moeten maken. Hier is rekening mee gehouden in de begroting, maar mogelijk is wel een andere wijze van financiering nodig.
- Informatiebeveiliging: Er is gewerkt aan een plan om de informatiebeveiliging te versterken; mede naar aanleiding van de nieuwe veiligheidsnorm Baseline Informatieveiligheid Overheden (BIO). De impact hiervan op benodigde inspanningen en financiën moet nog worden geconcretiseerd.
- Participatiebanen: De verkenning naar mogelijkheden van participatiebanen is opgestart; de exacte ambitie van het bestuur moet nader worden geduïd. In de begroting 2020 is derhalve nog geen voorschot genomen op verdere uitbreiding.
- Personeelskosten: De impact van de nieuw afgesloten cao moet nog nader geduïd worden in 2020.

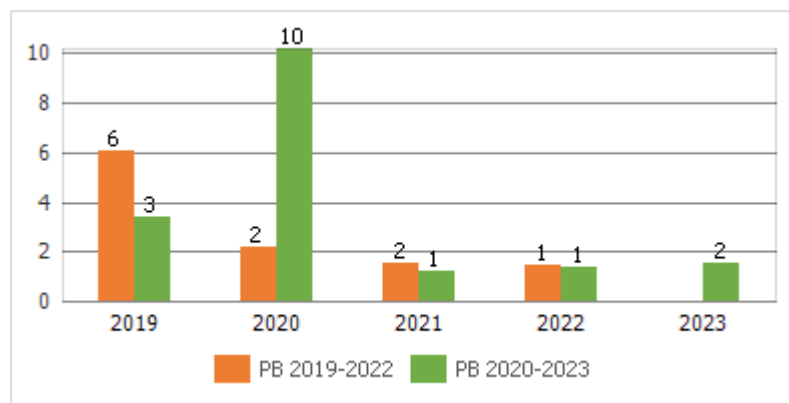
Een blauwgroene toekomst, waaraan iedereen kan meedoen. Programma besturen en organiseren							
Thema	Duurzaamheid		Samenwerking en communicatie		Organisatie		Financieel beleid
Einddoel	Vechtstromen is een duurzame organisatie, in 2025 100% energieneutraal en levert een bijdrage aan een duurzame regio		Vechtstromen heeft de uitvoering van het bestuurlijk ontwikkelprogramma gereed, het educatieaanbod vergroot conform plan en de communicatievisie herijkt en uitgevoerd. Tevens een agenda internationale samenwerking opgezet en invulling gegeven aan de Blue Deal		Vechtstromen heeft een toekomstbestendig personeelsbestand, moderne werkomgeving, werkt volgens de Omgevingswet en heeft de werkwijze assetmanagement geïmplementeerd		Vechtstromen heeft op concernniveau een taakstelling van 4 mln. gerealiseerd en het Investeringsvolume verhoogd met € 30 miljoen in 2023
Doel 2020	Opties vanuit ICT/Facilitair in beeld brengen tbv vergroeningsstrategie		Bestuurlijk ontwikkelprogramma gereed		Aanbod educatie VO/MBO 2020 gereed		Concretiseren bijdrage aan de financiële taakstelling vanuit het programma Concretiseren vergroten realisatiekracht vanuit het programma
	Concretiseren bijdrage aan duurzame organisatie vanuit het programma		Herijkte communicatievisie gereed		Nieuwe agenda internationale samenwerking gereed 2020		
	Concretiseren van de bijdrage P3 aan de innovatiestrategie				Concretiseren ambities en plan Digitale Transformatie		
Inspanningen 2020	- We doen onderzoek naar mogelijkheden energieneutraliteit bij alle vestigingen (3.3) - Verkenning van onze rol en positie mbt circulaire economie (3.5) - We concretiseren de bijdrage aan de innovatiestrategie (3.6) - Op ICT gebied continueren we de proeftuin voor snelle ICT oplossingen (3.6)		- Opstellen doorlopend bestuurlijk ontwikkelprogramma (4.1) - Uitvoeren maatregelen uit herijkte communicatievisie incl. inwonerparticipatie (4.2) - Aanbod educatie uitbreiden voor VO/MBO (4.3) - Opstellen nieuwe agenda internationale samenwerking inclusief Blue Deal (4.5) - Afronden implementatie Netcentrische werkwijze		- Opstellen watervisie in de stijl van de nieuwe Omgevingswet (5.1) - Aansluiten op landelijke DSO (5.1) - Opstellen implementatieplan voor integraal assetmanagement (5.2) - Afronden project modernisering huisvesting en ICT einde 2020 (5.3) - Realiseren participatiebanen conform vastgesteld plan(5.4) - Inventariseren assets huisvesting en ICT. - Implementeren werkwijze assetmanagement binnen P3		- Hanteren van gemiddelde lastendrukstijging in 2020 van 3,4% (6.1) - Continueren beleid weerstandsvermogen , kwijschelding en systematiek egalisatie (6.1) - Doorontwikkeling inkoopstrategie

Netto kosten
(bedragen in miljoenen euro's)

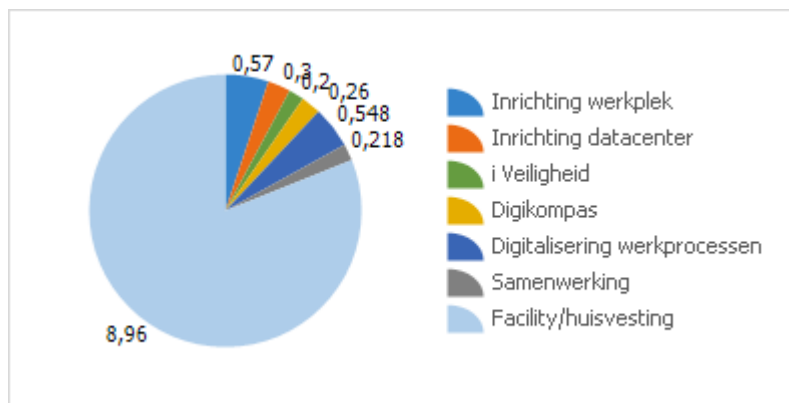
Netto-kosten zijn kosten die aan het programma worden toegerekend en waarvan zijn afgetrokken de baten (met uitzondering van de belastingopbrengsten en andere algemene opbrengsten) die aan het programma worden toegerekend.

Netto investeringen 2019-2023
(bedragen in miljoenen euro's)

De piek in 2020 wordt grotendeels veroorzaakt door het doorschuiven van budgetten van het project modernisering huisvesting en ICT naar 2020 om desinvesteringen te voorkomen en aansluiting te vinden bij de definitieve voorstellen in het kader van de realisatie van de huisvestingsstrategie. Tevens krijgt jaarschijf 2020 een ophoging van € 5 miljoen inzake de realisatie van de huisvestingsstrategie.

Investeringsprojecten 2020
(bedragen in miljoenen euro's)

Toelichting op de grootste investeringen

De grootste investeringen worden hierna toegelicht:

- Het grootste deel van de investering van programma besturen en organiseren wordt gevormd door de middelen van het project modernisering huisvesting en ICT. Bij de inrichting van de werkplek zijn middelen opgenomen voor de vervanging van flexibele ICT middelen; in 2020 wordt een piek verwacht van de vervangingen als gevolg van het feit dat medewerkers langer gebruik hebben gemaakt van de bestaande middelen in afwachting van nieuw beleid.
- De digitalisering van de werkprocessen gaat onverminderd voort; ook in 2020 gaan we door met digitalisering; er is voor de digitale transformatie een bedrag van € 328.000 opgenomen.
- De noodzakelijke vervanging van het ICT datacenter zal in 2020 afgerond worden zodat we de komende jaren de groei aan ICT gebruik voldoende faciliteren op duurzame wijze.
- Onder het project Digikompas is opgenomen het deel om aan te sluiten op het DSO in 2020 zodat we werken conform landelijke diensten voor de Omgevingswet.
- In 2020 willen we het deelproject Samenwerkingsomgeving afronden: met dit deelproject faciliteren we de organisatie om beter digitaal samen te werken met bestuur, collega's en onze partners.

Dit hoofdstuk betreft de wettelijk verplichte paragrafen bedrijfsvoering. Deze gaan onder meer in op de ontwikkelingen in de waterschapsbelastingen, het weerstandsvermogen, de financiering, de verbonden partijen en de omvang van de schuld.

4.1 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

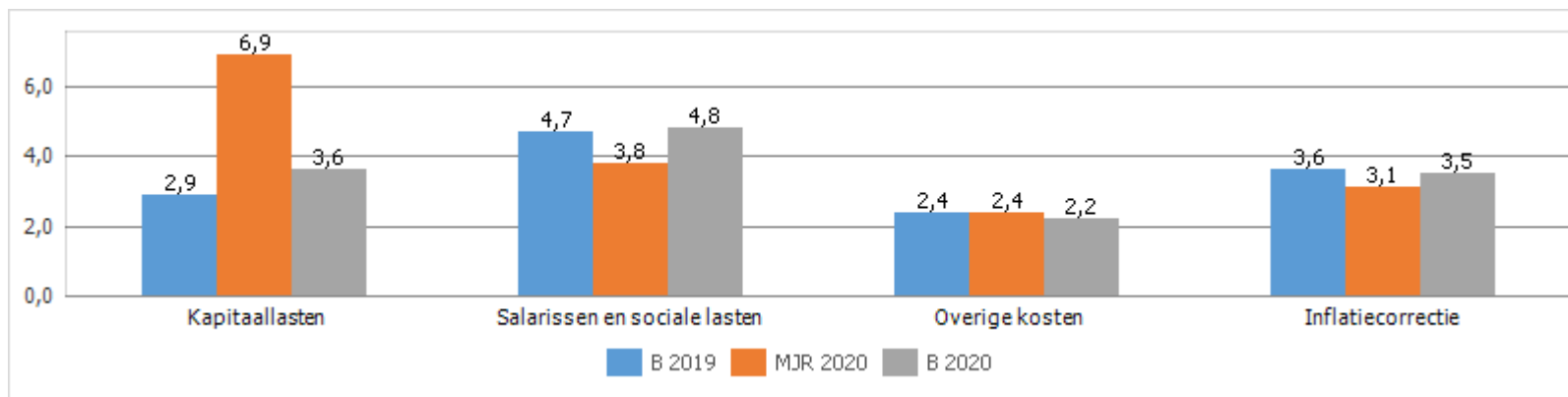
De belangrijkste actuele ontwikkelingen zijn verwerkt in de programma's (hoofdstuk 3).

4.2 Uitgangspunten en normen

Deze paragraaf geeft inzicht in de financiële uitgangspunten van de programmabegroting 2020-2023 die aan de geraamde bedragen ten grondslag liggen. De volgende parameters wijzigen in 2020 (ten opzichte van de raming 2019 en MJR 2020 uit de vorige programmabegroting 2019-2022):

- **Kapitaallasten** (= rente- en afschrijvingslasten) van 2,9% naar 3,6% (bij de vorige MJR 2020 was dit nog 6,9%).
 - Voor de *rentelasten* is dit gebaseerd op het gemiddelde rentepercentage van alle aangegane langlopende geldleningen en een inschatting voor nieuw af te sluiten langlopende geldleningen in 2020 (zie ook § 4.8 'Financiering').
 - Voor de *afschrijvingslasten* is dit gebaseerd op de nieuwe meerjarenraming voor de investeringen, met inachtneming van het tijdstip dat het project gereed is voor gebruik (vanaf dan wordt er afgeschreven).
- **Personeelslasten** van 4,7% naar 4,8% ¹ (bij de vorige MJR 2020 was dit nog 3,8%). Dit is het gevolg van de doorwerking van de CAO 2018-2019 en een prognose voor 2020 op basis van het concept-onderhandelaarsresultaat tussen de Vereniging werken voor waterschappen (Vww) en de vakbonden.
- **Overige kosten** van 2,4% naar 2,2% (bij de vorige MJR 2020 was dit nog 2,4%). Voor het bepalen van dit stijgingspercentage zijn de meest recente cijfers van het Centraal Planbureau geraadpleegd ².
- De **inflatiecorrectie** (het gemiddelde van de autonome stijging van de personeelslasten en overige kosten) gaat van 3,6% naar 3,5% (bij de vorige MJR 2020 was dit nog 3,1%).

Stijging parameters B 2020 (t.o.v. vorige raming B 2019)
(in procenten)

1 Inclusief gemiddeld 1,0% aan reguliere jaarlijkse periodieken.

2 Hiervoor zijn als referentie gebruikt de: (i) 'inflatie geharmoniseerde consumenten-prijsindex' (1,3%: met weging 1/3^e) en (ii) de prijs 'intermediair verbruik overheid' (2,7%: met weging 2/3^e) voor 2020.

4.3 Incidentele baten en lasten

De paragraaf betreffende de incidentele baten en lasten bevat een overzicht van de baten en lasten die niet tot de gewone bedrijfsuitoefening worden gerekend en die als eenmalig ten opzichte van voorgaande jaren en komende begrotingsjaren moeten worden beschouwd.

<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>	2020	2021	2022	2023
Wijziging in bijdrage HWBP	500	-600	500	-400
Subtotaal Programma Watersysteem	500	-600	500	-400
Subtotaal Programma Waterketen	0	0	0	0
Verkiezingen	0	0	20	280
Subtotaal Programma Besturen en Organiseren	0	0	20	280
Totaal	500	-600	520	-120

4.4 Kostentoerekening

Kostentoerekening

De netto-kosten worden toegerekend aan de kostendragers 'watersysteembeheer' en 'zuiveringsbeheer'. De wijze van kostentoerekening is gebaseerd op de door de Unie van Waterschappen vastgestelde beleids- en beheerproductenstructuur en vindt plaats op basis van objectieve, bedrijfseconomische criteria.

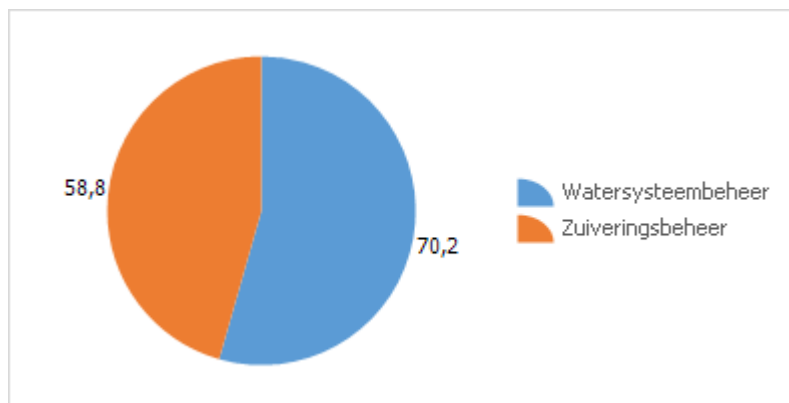
- Eerst vindt toerekening plaats aan de *primaire beheerproducten* en daarna volgt een verdeling naar de kostendragers. Hiervoor is per primair beheerproduct een verdeelsleutel toegepast zoals vastgesteld door de Unie.
- De *ondersteunende beheerproducten* worden voor 50% : 50% toegerekend aan 'watersysteembeheer' en 'zuiveringsbeheer'.

Kostentoedeling

- De bekostiging van het 'watersysteembeheer' geschiedt uit de verontreinigingsheffing voor directe lozers en de watersysteemheffing. De watersysteemheffing bestaat uit de heffingen voor: (i) ingezetenen, (ii) gebouwd, (iii) ongebouwd en (iv) natuur. De toerekening naar deze heffingen geschiedt conform de bestuurlijk afgesproken kostentoedeling (zoals deze voor het laatst is gewijzigd in de Begroting 2017). Daarnaast worden binnen de heffingen 'gebouwd' en 'ongebouwd' nog tariefdifferentiaties toegepast.
- De bekostiging van het 'zuiveringsbeheer' geschiedt uit alleen de zuiveringsheffing voor indirecte lozers. Voor het zuiveringsbeheer worden dus alle kosten toegerekend aan het zuiveringstarief en bestaat er geen nadere verdeling.

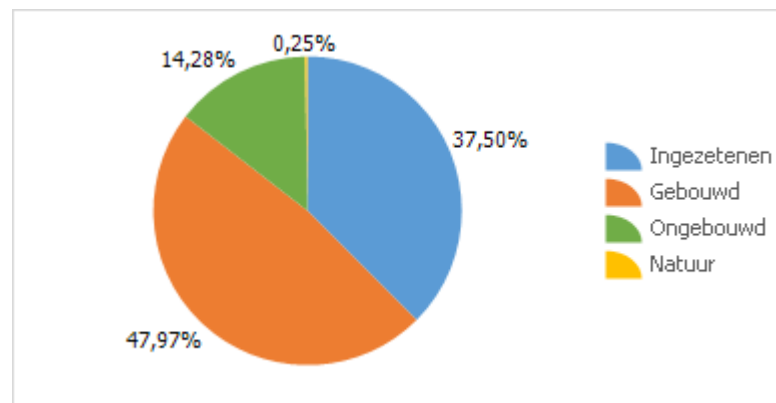
Verdeling kosten over kostendragers in 2020

(bedragen in miljoenen euro's)

Kostentoedeling in 2020

(in procenten)

Categorie	Tariefdifferentiatie	Categorie	Tariefdifferentiatie
Wegen	100%	Gebouwd buitendijks	-75%
Waterberging	-75%	Ongebouwd buitendijks	-75%

4.5 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen

4.5.1 Overige bestemmingsreserves

Naast de bestemmingsreserves voor tariefseglisatie (zie hierna § 4.6) en de algemene reserves (zie hierna § 4.7) zijn er een aantal overige bestemmingsreserves. Onder deze bestemmingsreserves worden verstaan: reserves waaraan het algemeen bestuur een bepaalde bestemming heeft gegeven. In het algemeen houdt het instellen en opbouwen van een bestemmingsreserve verband met een gewenste ontwikkeling waarvoor het waterschap gedurende een aantal jaren geld opzij wil leggen. In zijn totaliteit dalen de overige bestemmingsreserves in deze begroting 2020 met per saldo -/- € 804.000. Het waterschap kent de volgende bestemmingsreserves:

Brede heroverweging

- De bestemmingsreserve 'brede heroverweging' is voor watersysteembeheer ingesteld om tot en met 2020 de oplopende kapitaallasten op te vangen als gevolg van de investeringen in het HoogWaterBeschermsProgramma (HWBP). Hieruit wordt in 2020 voor het laatste -/- € 2.044.000 onttrokken.
- De bestemmingsreserve 'brede heroverweging' is voor zuiveringsbeheer ingesteld voor de opstartkosten van mogelijke vormen van samenwerking en opschaling. Hieruit wordt in 2020 vooralsnog niets onttrokken.

Dividenduitkering NieuWater

De bestemmingsreserve 'dividenduitkering NieuWater' wordt aangewend ten behoeve van matiging van de lastendruk. Hiervoor wordt in 2020 -/- € 440.000 onttrokken aan de bestemmingsreserve. Naar verwachting zal het dividend over 2019 van € 400.000 in 2020 aan deze bestemmingsreserve worden toegevoegd. Per saldo muteert deze reserve dus in 2020 met -/- € 40.000.

Dividenduitkering NWB

De nieuwe bestemmingsreserve 'dividenduitkering NWB' wordt aangewend ten behoeve van een jaarlijkse beleidsimpuls voor innovatie (-/- € 1.000.000), alsmede voor demping van de lastendruk (-/- € 280.000) ³ zoals dit in het bestuursakkoord is afgesproken. Hierdoor wordt in 2020 dus -/- € 1.280.000 onttrokken aan de bestemmingsreserve. Naar verwachting zal het dividend over 2019 van € 2.650.000 in 2020 aan deze bestemmingsreserve worden toegevoegd. Per saldo muteert deze reserve dus in 2020 met € 1.280.000.

Totaaloverzicht: overige bestemmingsreserves

In onderstaande tabel volgt een totaaloverzicht van het verwachte verloop van de overige bestemmingsreserves in deze begroting 2020.

Bestemmingsreserves (bedragen in duizenden euro's)	Beginstand 1-1-2020	Toevoeging 2020	Onttrekking 2020	Prognosestand 31-12-2020
Brede heroverweging	6.732	0	-2.044	4.688
Dividend Nieuwater	1.711	400	-440	1.671
Dividend NWB	2.560	2.560	-1.280	3.840
Totaal	11.003	2.960	-3.764	10.199

³ Het bedrag voor demping van de lastendruk (dat wordt onttrokken aan deze bestemmingsreserve) loopt in 2021 t/m 2022 op naar uiteindelijk jaarlijks -/- € 1.560.000.

4.5.2 Voorzieningen

Naast de reserves kent het waterschap een aantal voorzieningen. Voorzieningen zijn bedragen op de balans die worden gevormd om:

- verplichtingen, verliezen en risico's op te kunnen vangen, waarvan de omvang per balansdatum onzeker is, maar wel redelijkerwijs in te schatten;
- bepaalde jaaroverstijgende uitgaven gelijkmatig te kunnen verdelen over verschillende begrotingsjaren.

In zijn totaliteit muteren de voorzieningen in deze begroting 2020 met per saldo -/- € 1.584.000.

Het waterschap kent de volgende voorzieningen:

- *Pensioen/wachtgeld bestuurders*: Deze voorziening is gevormd ten behoeve van wachtgeld- en pensioenverplichtingen voor voormalige en huidige dagelijks bestuursleden (inclusief de voorzitter).
- *Reorganisatie/sociaal flankerend beleid*: Deze voorziening is bedoeld om aan de verplichtingen (wachtgeld/afkoopsommen) te kunnen voldoen van de lasten voor inactief personeel, zoals in 2013 is overeengekomen bij de fusie tussen de beide rechtsvoorgangers van het waterschap.
- *Doorontwikkeling organisatie*: Deze voorziening is bedoeld om aan de verplichtingen te kunnen voldoen die voortvloeien uit de doorontwikkeling van het waterschap (in 2014).
- *Persoonsgebonden opleidingsbudget*: Deze voorziening is (voor de periode 2016-2020) gevormd om de aanspraken op de cao-afpraak omtrent het persoonlijke ontwikkel budget per medewerker (€ 5.000 voor vijf jaar) af te dekken.
- *Oninbare vorderingen*: Deze voorziening is gevormd voor de belastingaanslagen die uiteindelijk oninbaar zijn. De benodigde toevoeging voor oninbaarheid van € 645.000 gaat uit van 0,5% van de belastingaanslagen die oninbaar zijn. Mede in het licht van de huidige economische ontwikkelingen en de dalende trend, is dit verdedigbaar.

Totaaloverzicht: voorzieningen

In onderstaande tabel volgt een totaaloverzicht van het verwachte verloop van de voorzieningen in deze begroting 2020.

Voorzieningen (bedragen in duizenden euro's)	Beginstand 1-1-2020	Toevoeging 2020	Onttrekking 2020	Prognosestand 31-12-2020
Pensioen/wachtgeld bestuurders	4.380	212	-226	4.366
Reorganisatie/soc. flankerend beleid	1.071	9	-404	676
Doorontwikkeling organisatie	1.149	6	-196	958
Persoonsgebonden opleidingsbudget	985	0	-985	0
Subtotaal	7.585	227	-1.811	6.000
Oninbare vorderingen	793	645	-645	793
Totaal	8.378	872	-2.456	6.793

4.6 Waterschapsbelastingen

Inleiding

De wateropgaven en taken van het waterschap worden voor het grootste deel bekostigd door het heffen van belastingen. Deze belastingen bestaan uit de 'watersysteemheffing' en de 'zuiveringsheffing'. De heffing en inning van de waterschapsbelastingen wordt verzorgd door het Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus-Tricijn (GBLT). Voor het bepalen van de tarieven voor deze heffingen wordt gerekend met de door GBLT voorgestelde belastinggrondslagen. Via het aanwenden van de bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie kunnen ongewenste schommelingen in de lastendruk voor huishoudens en (agrarische) bedrijven meerjarig worden gedempt. In deze begroting is geraamd € 72,0 miljoen aan watersysteemheffing en € 59,1 miljoen aan zuiveringsheffing.

Mutaties belastinggrondslagen

In de belastinggrondslagen doen zich op hoofdlijnen de volgende ontwikkelingen voor tussen de raming Begroting 2020 versus de Begroting 2019:

- het aantal ingezetenen (= aantal huishoudens) kent al jarenlang een trendmatige groei van circa 2.000 (+ 0,5%);
- de WOZ-waarde (= waarde onroerend goed) is gestegen met 7,3%⁴;
- het aantal hectares wegen daalt met 4.600 ha als gevolg van de uitspraak in het Wegenarrest van de Hoge Raad dat bermen niet meer als 'wegen' mogen worden omgeslagen, maar deels als: 'ongebouwd' [+ 4.000 ha] en deels als: 'natuur' [+ 600 ha];
- daarnaast vindt er een verschuiving plaats van +/- 1.200 ha ongebouwd, aangezien dit voortaan wordt toegerekend als meegetaxeerde oppervlakte in de WOZ-waarde;
- het aantal vervuilingseenheden woonruimten stijgt met 2.400 ve's. Dit hangt met name samen met de stijging van het aantal geraamde ingezetenen;
- het aantal vervuilingseenheden bedrijfsruimten stijgt met 14.100 ve's. Dit hangt met name samen met de ontwikkelingen binnen de meetbedrijven. De groei van de economie heeft hierin eveneens een opwaarts effect.

Belastinggrondslagen watersysteemheffing	JR 2018	B 2019	BVR 2019	B 2020	Mutatie
Aantal vervuilingseenheden directe lozers	6.228	5.000	6.300	6.400	1.400
Aantal ingezetenen	337.650	338.900	339.500	341.500	2.600
WOZ-waarde binnendijs (in miljoenen euro's)	83.330	85.823	87.980	92.084	6.261
WOZ-waarde buitendijs (in miljoenen euro's)	33	33	37	39	6
Aantal hectare ongebouwd binnendijs	130.155	131.300	134.200	134.100	2.800
Aantal hectare ongebouwd buitendijs	812	800	800	800	0
Aantal hectare ongebouwd wegen	11.080	11.600	7.000	7.000	-4.600
Aantal hectare ongebouwd waterberging	518	600	600	600	0
Aantal hectare ongebouwd natuur	36.932	36.800	37.400	37.400	600

4 Deze 7,3% waarde-stijging kan worden uitgesplitst naar: (i) 6,8% waarde-ontwikkeling en (ii) 0,5% woning-groei samenhangend met de stijging van het aantal ingezetenen.

Belastinggrondslagen watersysteemheffing	JR 2018	B 2019	BVR 2019	B 2020	Mutatie
Aantal hectare meegetaxeerde oppervlakte	46.504	44.900	46.000	46.100	1.200
Belastinggrondslagen zuiveringsheffing	JR 2018	B 2019	BVR 2019	B 2020	Mutatie
Aantal vervuilingseenheden woonruimten	795.850	797.500	797.900	799.900	2.400
Aantal vervuilingseenheden bedrijfsruimten	313.250	318.500	332.600	332.600	14.100
Totaal aantal vervuilingseenheden	1.109.100	1.116.000	1.130.500	1.132.500	16.500

Raming belastingopbrengsten

De doorrekening van de tarieven/lastendruk naar belastingopbrengsten gebeurt in zijn algemeenheid via de volgende stappen:

1. als vertrekpunt wordt genomen geraamde netto-kosten voor de begroting 2020-2023, uitgesplitst naar: 'watersysteembeheer' en 'zuiveringsbeheer';
2. deze netto-kosten worden vervolgens verhoogd met de geraamde kwijtscheldingslasten;
3. tot slot worden de netto-kosten verlaagd met de inzet van bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie.

Belastingopbrengsten (bedragen in duizenden euro's)	B 2019	B 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
Netto-kosten watersysteembeheer	69.671	70.202	73.413	75.716	76.399
Kwijtschelding ingezetenenheffing	1.852	1.901	1.941	1.983	2.031
Inzet reserve tariefsegalisatie	-1.773	-135	-1.170	-1.380	0
Subtotaal watersysteemheffing	69.750	71.968	74.184	76.319	78.430
Netto-kosten zuiveringsbeheer	57.006	58.781	61.128	62.031	62.643
Kwijtschelding zuiveringsheffing	2.467	2.445	2.487	2.523	2.547
Inzet reserve tariefsegalisatie	-3.175	-2.166	-2.175	-680	1.100
Subtotaal zuiveringsheffing	56.298	59.060	61.440	63.874	66.290
Totaal waterschapsbelastingen	126.048	131.028	135.624	140.193	144.720

Bestemmingsreserve tariefseglisatie

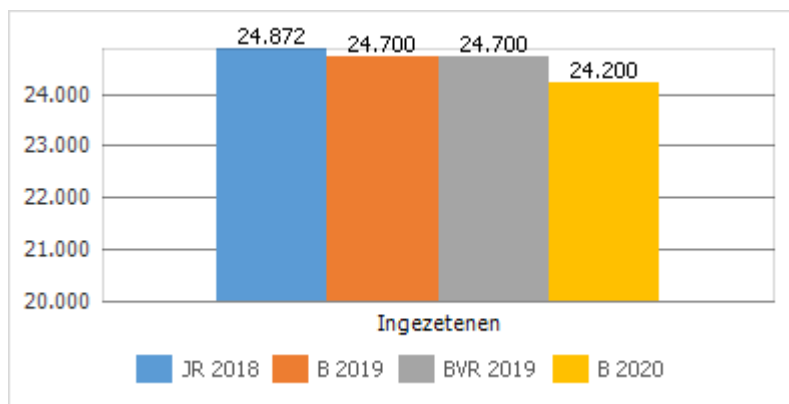
Onder de bestemmingsreserves voor tariefseglisatie worden verstaan: reserves die dienen om ongewenste fluctuaties in de belastingtarieven tussen de verschillende jaren tot een minimum te beperken. In zijn totaliteit dalen deze bestemmingsreserves in deze begroting 2020 met +/- € 2.301.000. Daarbij geldt als beleid dat aan het eind van de vierjarige begrotingsperiode minimaal nog 20% van deze reserves overblijft. Dit is een risicobuffer om in een volgende begroting (in het nieuwe laatste begrotingsjaar) te kunnen inzetten. Met een prognosestand eind 2023 van 56% voldoet dit (ruimschoots) aan deze norm.

Bestemmingsreserves tariefseglisatie (bedragen in duizenden euro's)	Beginstand 1-1-2020	Mutatie B 2020	Mutatie 2021	Mutatie 2022	Mutatie 2023	Prognosestand 31-12-2023	Prognosestand 31-12-2023 in % beginstand
Watersysteembeheer	4.165	-135	-1.170	-1.380	0	1.480	36%
Zuiveringsbeheer	10.929	-2.166	-2.175	-680	1.100	7.008	64%
Totaal	15.094	-2.301	-3.345	-2.060	1.100	8.488	56%

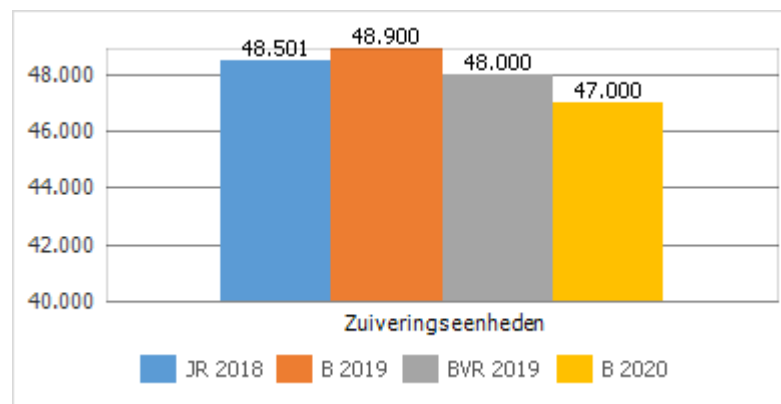
Kwijtscheldingsbeleid

In het kwijtscheldingsbeleid van het waterschap is vastgelegd dat alleen natuurlijke personen voor 100% kwijtschelding in aanmerking kunnen komen voor: (i) de verontreinigingsheffing, (ii) de zuiveringsheffing en (iii) de ingezetenenheffing. Voor de bepaling van de kosten wordt uitgegaan van 100% van de bijstandsnorm. In deze begroting 2020 wordt rekening gehouden met een totaalbedrag van € 4,3 miljoen aan kwijtschelding. Dit is gelijk aan de vorige begroting 2019.

Aantal kwijtscheldingen ingezetenen

Aantal kwijtscheldingen zuiveringseenheden

Tarieven en lastendruk

De doorrekening van de tarieven gebeurt via de volgende twee stappen:

- a. Voor de kostendrager 'watersysteembeheer' geldt dat hiervoor wettelijk vier hoofdcategorieën aan tarieven zijn vastgelegd, te weten: (i) ingezetenen (= aantal huishoudens), (ii) gebouwd (WOZ-waarde van: woning of bedrijf), (iii) ongebouwd (landbouwgronden) en (iv) natuur (natuurterreinen). De verdeling van de geraamde netto-kosten voor watersysteembeheer (verminderd met de [gedifferentieerde] inzet reserve tariefsegalisatie watersysteembeheer) over de vier hoofdcategorieën aan tarieven geschiedt via een bestuurlijk vastgestelde kostentoedeling (die geldt voor een periode van maximaal vijf jaar). Zie hiervoor paragraaf 4.5.
- b. Voor de kostendrager 'zuiveringsbeheer' geldt dat hiervoor wettelijk één tarief is vastgelegd, te weten: de vervuilingseenheden (ve's). Het uiteindelijke ve-tarief wordt bepaald door de netto-kosten zuiveringsbeheer (vermeerderd met de kwijscheldingslasten en verminderd met de inzet reserve tariefsegalisatie zuiveringsbeheer) te delen door het aantal geraamde ve's voor huishoudens en bedrijven.

In het nieuwe bestuursakkoord 2019-2023 zijn nieuwe financiële kaders vastgelegd voor de komende vier jaren. Voor de gemiddelde lastendruk is hierin als financieel kader opgenomen dat: "Deze in 2020: 3,4% bedraagt, jaarlijks afnemend naar uiteindelijk 3,0% vanaf 2024". Het aflopende kader voor de gemiddelde lastendruk (zoals afgesproken in het nieuwe bestuursakkoord) betekent dat: bij het bepalen van de tarieven in de meerjarenbegroting vanaf 2020 niet meer kan worden uitgegaan van een vierjaarlijks gewogen gemiddelde lastendrukstijging (zoals gold in de vorige bestuursperiode), aangezien dit laatste immers inhoudt dat de lastendrukstijging voor alle vier jaren gelijk zou moeten zijn. Dit betekent dus een andere wijze van doorrekening van de tarieven in de Begroting 2020-2023 dan tot nu toe gebruikelijk was.

In de vorige bestuursperiode is tevens gebruik gemaakt van het aanvullende instrument om de reserve tariefsegalisatie watersysteembeheer gedifferentieerd in te zetten. Het dagelijks bestuur heeft in 2016 besloten dat de bestemmingsreserve tariefsegalisatie watersysteembeheer gedifferentieerd wordt ingezet ten gunste van de tarieven 'ingezetenen' en 'ongebouwd' / 'natuur' en ten laste van het tarief 'gebouwd'. Dit is gebeurd om de gevolgen van de herijking kostentoedeling in de begroting 2017-2020 tussen de verschillende categorieën relatief evenwichtig te verdelen. In het Financiële Overdrachtsdocument is aangegeven dat het wel of niet meer gedifferentieerd inzetten van de reserve tariefsegalisatie een beleidskeuze is die wordt voorgelegd aan het nieuwe bestuur.

Zowel het gehanteerde beleid voor de meerjarige lastendrukontwikkeling als de gedifferentieerde inzet van reserve tariefsegalisatie leiden achteraf voor de individuele begrotingsjaren tot een andere kostentoedeling dan bestuurlijk is afgesproken. Om uiteindelijk op de bestuurlijk afgesproken kostentoedeling te komen, is in de begroting 2020-2023 een inhaalslag (nog los van de inflatiestijging) noodzakelijk op de tarieven 'ingezetenen' (met + 6%) en 'ongebouwd' / 'natuur' (met + 4%). Daarbij speelt ook de uitspraak in het Wegenarrest van de Hoge Raad dat bermen (als onverhard deel van wegen) niet meer als 'wegen' (met dubbel tarief) mogen worden omgeslagen, maar als 'ongebouwd' (tegen het normale tarief). Alleen hierdoor stijgt het tarief ongebouwd met nog eens + 4% extra in 2020. Deze extra tariefstijging 'ongebouwd' als gevolg van het Wegenarrest speelt in meer of mindere mate bij alle waterschappen in Nederland. In totaal is er dus voor het tarief 'ongebouwd' een effect van + 8%.

Aangezien deze extra tariefstijgingen voor één jaar niet realistisch zijn, heeft het dagelijks bestuur besloten om ook in de toekomstige jaren nog gebruik te maken van het instrument van de gedifferentieerde inzet van bestemmingsreserve tariefsegalisatie watersysteembeheer. Hiermee kan de noodzakelijke inhaalslag over de komende vier begrotingsjaren worden uitgesmeerd en zal het tarief ingezetenen de komende vier jaar 1,5% en voor ongebouwd/natuur 2,0% hoger moeten zijn.

Tot slot kan het tarief gebouwd relatief fors worden verlaagd omdat hiervoor een omgekeerde inhaalslag geldt en daarnaast is er sprake van een relatief forse stijging van de WOZ-waarde t.o.v. het vorige begrotingsjaar.

Overzicht tarieven	Heffingsmaatstaf	B 2019	B 2020	Mutatie
Watersysteemheffing: ingezetenen	woonruimte	€ 75,01	€ 78,51	4,7%
Watersysteemheffing: gebouwd binnendijs	% van WOZ-waarde	0,0404%	0,0384%	-5,0%
Watersysteemheffing: gebouwd buitendijs	% van WOZ-waarde	0,0101%	0,0096%	-5,0%
Watersysteemheffing: ongebouwd binnendijs	hectare	€ 59,47	€ 62,60	5,2%
Watersysteemheffing: ongebouwd buitendijs/waterberging	hectare	€ 14,87	€ 15,65	5,2%
Watersysteemheffing: ongebouwd wegen	hectare	€ 118,94	€ 125,20	5,2%
Watersysteemheffing: ongebouwd wegen in waterberging	hectare	€ 29,74	€ 31,30	5,2%
Watersysteemheffing: natuurterreinen	hectare	€ 4,21	€ 4,43	5,2%
Watersysteemheffing: verontreinigingsheffing	vervuilingseenheid	€ 50,45	€ 52,15	3,4%
Zuiveringsheffing	vervuilingseenheid	€ 50,45	€ 52,15	3,4%

De bovenstaande tarieven zijn vervolgens omgerekend naar de effecten op de lastendruk voor huishoudens en bedrijven. Hieruit blijkt dat de gewogen gemiddelde lastendrukontwikkeling voor de komende vier jaren voldoet aan het hiervoor geldende nieuwe financiële kader. De gemiddelde lastendruk komt in 2020 daadwerkelijk uit op de afgesproken 3,4% en dit loopt jaarlijks af naar uiteindelijk 3,0% in 2024”.

Lastendruk huishoudens en bedrijven (bedragen in euro's)	% stijging of daling		B 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
	B 2019	B 2020 t.o.v. B 2019				
Eenpersoonshuishouden (huurwoning + 1 ve)	125,46	4,1%	130,66	135,78	141,03	146,58
Meerpersoonshuishouden (eigen woning + 3 ve)	325,19	3,2%	335,57	345,80	355,71	365,64
Bedrijf (WOZ-waarde M€ 2,3 en 50 ve)	3.512	2,9%	3.612	3.724	3.833	3.938
Agrarisch (bedrijf 40 ha.)	2.708	4,9%	2.842	2.985	3.135	3.290
Gewogen gemiddelde lastendrukontwikkeling			3,4%	3,3%	3,2%	3,1%
Kader lastendrukontwikkeling (bestuursakkoord)			3,4%	3,3%	3,2%	3,1%

4.7 Weerstandsvermogen

Inventarisatie risico's

Begin 2019 zijn er met verschillende teams gesprekken over risico's en kansen binnen de werkprocessen en bedrijfsvoering van Vechtstromen gevoerd. Daarbij zijn ook de risico's vanuit Crisisbeheersing meegenomen om een zo compleet beeld te krijgen. Deze risico's zijn deels gekwantificeerd en financieel meegewogen. In 2019 is verder gewerkt aan het uitwerken van risicomanagement binnen Vechtstromen waarbij ook wordt gekeken naar de samenhang met assetmanagement.

In het beleid rondom reserves en weerstandsvermogen is vastgelegd dat deze risico-inventarisatie twee keer per bestuursperiode wordt uitgevoerd. In de volgende tabel zijn de voornaamste risico's voor waterschap Vechtstromen met de grootste financiële impact weergegeven (onderverdeeld naar de programma's: watersysteem, waterketen en besturen en organiseren).

De geïnventariseerde risico's zijn bij de jaarrekening 2018 en ter voorbereiding op de begroting 2020 gestegen met € 0,9 miljoen van € 7,0 miljoen naar € 7,9 miljoen. De grootste stijging deed zich hierbij voor binnen het programma Besturen en Organiseren als gevolg van de risico's die samenhangen met informatieveiligheid. Op basis van actuele ontwikkelingen in verband met een waarschijnlijke garantstelling voor SNB, wordt bij de begroting 2020 uitgegaan van in totaal € 8,0 miljoen aan geïnventariseerde risico's (ophoging met € 0,1 miljoen).

Weerstandscapaciteit

De 'weerstandscapaciteit' omvat alle middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt om substantiële financiële tegenvallers af te dekken, zodra risico's werkelijkheid worden. Concreet betreft de weerstandscapaciteit van waterschap Vechtstromen de optelsom van de algemene reserve en de post onvoorzien. In deze begroting is de weerstandscapaciteit bepaald op € 8,9 miljoen, bestaande uit:

- Algemene reserve € 8,1 miljoen
- Post onvoorzien € 0,8 miljoen

Weerstandsvermogen

Het 'weerstandsvermogen' is het vermogen van het waterschap om (financiële) tegenvallers op te vangen zonder dat de continuïteit van het waterschap in gevaar komt. De paragraaf weerstandsvermogen in de begroting en het jaarverslag bevat een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, de eerder geïnventariseerde risico's, alsmede het beleid van het waterschap omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's. Zoals reeds vermeld in het jaarverslag 2018 is het weerstandsvermogen vanwege de hogere geïnventariseerde risico's gedaald van 1,25 (in de begroting 2018 en 2019) naar 1,1 (begroting 2020). Dit past nog steeds binnen het bestuurlijk vastgestelde beleid van tussen de 1,0 en 1,4.

Stikstofproblematiek

De Raad van State heeft op 29 mei 2019 de uitspraak gedaan dat het Programma Aanpak Stikstof (PAS) niet langer mag worden gebruikt als afwegingskader voor het verlenen van vergunningen voor activiteiten en projecten. Deze uitspraak heeft ook gevolgen voor Vechtstromen, zo blijkt uit een interne inventarisatie.

Op basis van het PAS wordt vooruitlopend op toekomstige positieve gevolgen van maatregelen voor beschermde natuurgebieden, alvast toestemming gegeven voor activiteiten en projecten die mogelijk schadelijk zijn voor die gebieden. Zo'n toestemming 'voora' mag niet meer en dit heeft gevolgen voor tal van projecten in Nederland. Want bij bijna alle projecten is sprake van stikstofuitstoot.

Ook Vechtstromen wordt geraakt door de buitenwerkingstelling van de PAS. Na een inventarisatie blijkt dat 27 projecten hier op korte termijn mee te maken hebben omdat als gevolg van de uitspraak van de Raad van State, op dit moment geen omgevingsvergunning voor deze projecten wordt afgegeven. Ook kan ons bestuur op dit moment geen projectplannen vaststellen voor projecten die invloed kunnen hebben op beschermde natuurgebieden.

Tot welke (financiële) risico's bovenstaande voor Vechtstromen kan leiden, valt op dit moment nog niet te overzien.

De 3 grootste geïnventariseerde risico's per programma (Bedragen in duizenden euro's)		Korte toelichting risico's	2019	2020
Programma Watersysteem			2.608	2.608
1.	Overschrijding projectkredieten(-en)	Overschrijding projectkrediet(-en) door onvolledige of gewijzigde scope en/of het niet voldoen aan subsidievoorwaarden (met als gevolg korting op subsidie).		
2.	Onvoldoende inzicht in de staat van onderhoud van kunstwerken	Herstel- en/of investeringskosten (en eventuele schadevergoedingen) vanwege onvoldoende inzicht in de staat van onderhoud van kunstwerken.		
3.	Vernatting/overstroming of juist verdroging	Herstel- en/of investeringskosten (en eventuele schadevergoedingen) vanwege vernatting/overstroming of juist verdroging.		
Programma Waterketen			2.395	2.490
1.	Geen goed inzicht in staat van onderhoud en levensduur	Eerdere of onnodige vervanging assets door onvoldoende inzicht staat van onderhoud of door uitgesteld onderhoud.		
2.	Uitval procesautomatisering	Geen innamecapaciteit en onvoldoende slibverwerkingscapaciteit waardoor in voorkomende gevallen de samenstelling verandert. Dit leidt tot rechtstreekse eindverwerking door SNB (met bijbehorende kosten).		
3.	Mislukken van innovatieve projecten	Mislukken van innovatieve projecten waardoor op termijn de investering niet (of niet snel genoeg) terugverdiend wordt en er versneld afgeschreven moet worden.		

De 3 grootste geïnventariseerde risico's per programma (Bedragen in duizenden euro's)		Korte toelichting risico's	2019	2020
Programma Besturen en Organiseren			2.873	2.873
1. Datalek(-ken)	Door minder bewustzijn en het niet juist en/of tijdig handelen bij een datalek. Eventuele boetes kunnen oplopen tot € 20 miljoen.			
2. Schade- en continuïteitsrisico's door hacken	Geen of tijdelijk geen toegang tot netwerk(-systemen) of essentiële data door hacken van netwerk(-systemen) eventueel in combinatie met i-veiligheidsrisico's.			
3. Fouten in begroting en/of tarievenscalculatie	Vanwege bijvoorbeeld het rekenen met een te laag (geschat) inflatiepercentage of een foutieve berekening van geraamde kapitaal- en/of personeelslasten en de belastingtarieven kan er te weinig belastinggeld worden geïnd wat kan leiden tot financiële tekorten.			
Totaal			7.876	7.971

4.8 Financiering

Inleiding

Het treasurybeleid van waterschap Vechtstromen is vastgelegd in de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie en het treasurystatuut. Beide beogen het financieringsbeleid transparant te maken waarbij de risico's zo goed mogelijk worden beheerst binnen de vastgestelde kaders. Daarbij sturen we op:

- de kasgeldlimiet voor het beperken van het renterisico op de kortlopende financiering.
- de renterisiconorm voor het beheersen van fluctuaties in de rentelasten op de langere termijn.

Benodigde financieringsbehoefte

In 2020 zal er naar verwachting voor een bedrag van afgerond € 46 miljoen aan nieuwe langlopende leningen aangetrokken worden. Dit bedrag bestaat uit het EMU tekort van € 32,1 miljoen (zie paragraaf 4.11) plus de geplande aflossing van langlopende geldleningen ad € 14,0 miljoen.

Kasgeldlimiet en renterisiconorm

De *kasgeldlimiet* en de *renterisiconorm* hebben allebei als doel de leningportefeuille van decentrale overheden te behoeden voor een onverantwoord grote gevoeligheid voor rentefluctuaties. Ze stellen dus een grens aan de *structuur* van de leningen, niet aan de *hoogte*. De kasgeldlimiet richt zich hierbij op leningen met een rentetypische looptijd van maximaal een jaar (ook wel korte leningen, of kort geld genoemd). De renterisiconorm betreft leningen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer (lange leningen, lang geld).

De *kasgeldlimiet* stelt dat de gemiddelde netto-vlokkende schuld van een decentrale overheid (ofwel openbaar lichaam) in een bepaald kwartaal niet hoger mag zijn dan een wettelijk bepaald percentage (voor waterschappen 23%) van het begrotingstotaal. Voor waterschap Vechtstromen bedraagt de kasgeldlimiet in 2020 € 33,9 miljoen.

De renterisiconorm is opgesteld met als doel de rentegevoeligheid van de portefeuille van leningen met een looptijd van een jaar of langer te beperken. Dit komt er op neer dat het renterisico - dat voortvloeit uit een renteherziening en/of de herfinanciering van lopende langlopende geldleningen of gedeeltelijke aflossing daarvan - in een bepaald jaar niet meer mag bedragen dan een wettelijk bepaald percentage (voor waterschappen 30%) van het begrotingstotaal. Voor waterschap Vechtstromen bedraagt de renterisiconorm in 2020 € 44,2 miljoen. Aangezien de geplande aflossingen in 2020 slechts € 14,0 miljoen bedragen en er geen renteherzieningen van toepassing zijn, blijft waterschap Vechtstromen ruimschoots binnen de renterisiconorm.

4.9 Verbonden partijen

Vechtstromen participeert in een aantal verbonden partijen. Dat zijn externe organisaties waarin we een bestuurlijk en een financieel belang hebben. We werken samen met andere partijen voor het gezamenlijk uitvoeren van soortgelijke taken om maatschappelijke kosten en kwetsbaarheid te verminderen en de klantgerichtheid te bevorderen. We werken ook samen ter versterking van gezamenlijke beleidsvorming, kennisuitwisseling en belangenbehartiging. Hieronder wordt voor enkele verbonden partijen een korte toelichting gegeven.

Het GBLT is, namens het waterschap, belast met het heffen en innen van de waterschapsbelastingen. Hoewel de processen van het GBLT verbeterd zijn ten opzichte van afgelopen jaren kunnen positieve dan wel negatieve variaties in de belastingopbrengsten en deelnemersbijdrage leiden tot financiële risico's voor het waterschap. Voor 2020 en verder blijkt een toename van de jaarlijkse deelnemersbijdrage die mede veroorzaakt wordt door ontwikkelingen in prijspeil, cao en personeel. Nieuwe wetten en digitalisering leiden ertoe dat het aantal kennisintensieve functie bij het GBLT groeit. Daarnaast wordt rekening gehouden met aanvullende kosten voor het nieuwe belastingstelsel en is er een verhoging in het kader van de Wet Digitale Overheid.

N.V. Slibverwerking Noord Brabant (SNB). De kernactiviteit van SNB is de verwerking van zuiveringsslib voor haar (aandeelhoudende) klanten. Hierbij hanteert SNB het uitgangspunt om de (rest)stoffen die vrijkomen op een verantwoorde wijze als grondstof te hergebruiken en om energie terug te winnen (circulaire economie). De verwachting is dat met de afname van slibproductie, door de werking van de Energiefabriek, lagere slibverwerkingskosten ontstaan.

De gemeenschappelijke regeling Aqualysis is getroffen ter gemeenschappelijke uitvoering van de laboratoriumactiviteiten van de deelnemende waterschappen. De begroting van Aqualysis neemt toe door personele uitbreidingen om een doorontwikkeling van de organisatie mogelijk te maken, zowel ten behoeve van onderzoek als ook bedrijfsvoering. Daarnaast neemt de begroting toe door een voorfinanciering van deelnemers te vragen voor de uitvoering van innovatieve onderzoeken zoals e-DNA onderzoek in water en slib. Dit overeenkomstig toezeggingen bij de oprichting van deze organisatie.

In de tabel zijn de jaarlijkse deelnemersbijdrage opgenomen.

Bijdragen (bedragen in duizenden euro's)	Deelnamepercentage (afgerond)	B 2019 (na wijziging)	B 2020
Unie van Waterschappen	5%	607	617
STOWA (1)	n.v.t.	417	429
Het Waterschapshuis	5%	835	855
Nederlandse Waterschapsbank NV	13%	0	0
GBLT	17%	3.136	3.351
Nieuwater BV	50%	0	0
NV Slibverwerking Noord Brabant	14%	3.560	3.506

Bijdragen <i>(bedragen in duizenden euro's)</i>	Deelnamepercentage <i>(afgerond)</i>	B 2019 <i>(na wijziging)</i>	B 2020
Aqualysis	28%	1.783	1.926
Stichting Bodemsanering Schoonebeek	n.v.t.	0	0
Euregio	1%	9	9
Totaal		10.347	10.693

1) STOWA is geen formele verbonden partij vanwege uitsluitend een financieel belang.

4.10 Bedrijfsvoering

In de paragraaf bedrijfsvoering wordt inzichtelijk gemaakt hoe de personeelskosten en toegerekende overheadkosten zich ontwikkelen ten opzichte van voorgaand jaar. Daarnaast wordt aangegeven wat het effect van deze ontwikkelingen op programmaniveau is. Onder toegerekende overheadkosten verstaan we de verzameling van algemene kosten die het waterschap maakt om het werk te faciliteren. De in deze paragraaf opgenomen overzichten maken integraal onderdeel uit van de netto-kosten per programma (zie de programma hoofdstukken).

Doorbelaste kosten per programma

In onderstaande tabellen wordt op hoofdlijnen inzichtelijk gemaakt welke kostencomponenten er onderkend worden in het kader van de doorbelasting van overhead en personeelskosten en wat het aandeel hiervan is per programma. In totaal gaat het hier om zo'n 31 % van de gehele exploitatiebegroting.

Personeelskosten en overhead (bedragen in euro's)	B 2019	B 2020
Personeelsbudgetten teams/eenheden (decentraal)	40.759	40.927
Geactiveerde kosten	-7.993	-7.646
Toegerekende overhead	10.343	12.848
Totaal aan programma's toegerekende kosten	43.109	46.129

Personeelskosten en overhead per programma (bedragen in duizenden euro's)	B 2019	B 2020
Programma 1	16.298	17.577
Programma 2	10.288	11.349
Programma 3	16.523	17.203
Totaal	43.109	46.129

Toelichting

De decentrale personeelsbudgetten (€ 40.927.000) betreffen het saldo van onder andere de salariskosten + sociale lasten, overige personeelskosten, inhuur en personeelsbaten (bijv. detacheringsopbrengsten) die bij de begroting zijn toegerekend aan de verschillende teams en eenheden. De hiermee samenhangende formatie op team en eenheidsniveau is in 2020: 487,55 fte (2019: 490,36 fte)

De geactiveerde lasten (€ 7.646.000) betreffen het deel van de personeelsbudgetten wat op basis van een urenraming wordt toegerekend aan de investeringsbudgetten van programma 1 en programma 2. Deze kosten worden niet toegerekend aan het huidige exploitatiejaar, maar komen in de toekomstige jaren als kapitaallasten terug in de begroting. In 2020 worden er 90.958 uur (ongeveer: 65 fte) toegerekend aan investeringen (2019: 100.450u / 71,5 fte).

Onder toegerekende overheadkosten (€ 12.848.000) verstaan we de verzameling van algemene kosten die nodig zijn om het werk te faciliteren. Het gaat hier onder andere om centrale directie en centrale personeelsbudgetten, kosten voor huisvesting, interne faciliteiten en ict/ automatisering. Deze kosten worden op basis van de vastgestelde formatie begroting toegerekend aan de verschillende teams en eenheden.

De stijging van de toegerekende overhead ten opzichte van 2019 wordt o.a. veroorzaakt doordat in 2020 een centrale reservering is opgenomen voor cao-ontwikkelingen (€ 1.129.000), toegenomen kosten (zoals licentiekosten) voor ict/automatisering (€ 429.000), toegenomen kosten (o.a. groenonderhoud en leasekosten) voor huisvesting en interne faciliteiten (€ 855.000).

4.11 EMU-saldo

Het EMU-saldo is het totaal van de inkomsten minus de uitgaven van de Rijksoverheid, sociale fondsen en decentrale overheden. In het zogenoemde Stabiliteits- en Groeipact is per EU-lidstaat een EMU-tekort afgesproken van maximaal 3% van het bruto binnenlands product.

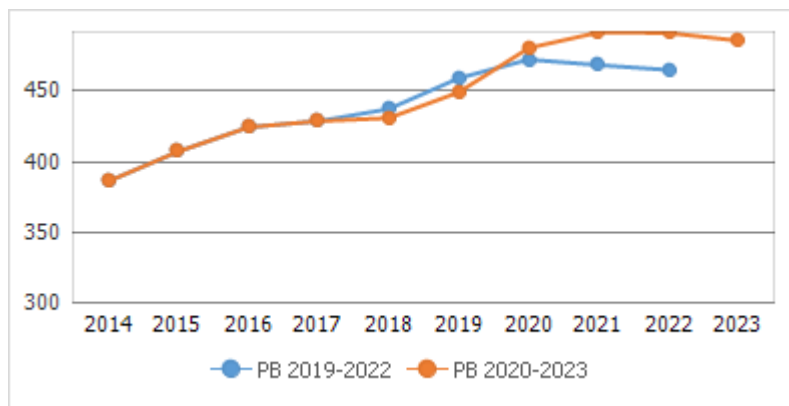
Op 23 mei 2018 hebben de Unie van Waterschappen, het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten met het kabinet afspraken gemaakt over de ruimte voor de decentrale overheden in het Nederlandse EMU-saldo in de periode 2019 tot en met 2022. Deze ruimte bedraagt 0,4% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) en is als volgt onderverdeeld: 0,27% gemeenten, 0,08% provincies en 0,05% waterschappen. De ruimte voor de waterschappen van 0,05% BBP leidt met de meeste recente raming van het BBP voor 2020 tot een maximaal EMU-tekort van € 416,4 miljoen in dat jaar. Dit bedrag is met de vastgestelde verdeelsleutel van de 'geraamde netto-exploitatiekosten van het voorgaande jaar' (2019 dus) verdeeld over de waterschappen. Voor Vechtstromen leidt dit tot een referentiewaarde van € 18,3 miljoen.

Uit de hiernavolgende tabel blijkt voor 2020 een EMU-tekort van € 32,1 miljoen. Hiermee wordt (vooralsnog eenmalig) de referentiewaarde van € 18,3 miljoen met € 13,8 miljoen overschreden. Op basis van de huidige inzichten zullen vanaf 2021 de EMU-tekorten sterk teruglopen en weer binnen de referentiewaarde passen. In 2023 is er dan - op basis van de huidige inzichten - voor het eerst sprake van een EMU-overschot.

Omschrijving (bedragen in duizenden euro's)	B 2019	BVR 2019	B 2020	2021	2022	2023
EMU-exploitatiesaldo						
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-5.100	-2.600	-3.100	-3.100	-2.500	700
Invloed investeringen						
Bruto-investeringsuitgaven	-53.800	-49.800	-66.900	-49.100	-35.600	-32.300
Investeringsubsidies	6.600	5.400	7.800	6.400	2.200	0
Afschrijvingen	30.200	29.800	31.700	34.400	36.000	36.600
Invloed voorzieningen						
Toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	200	500	200	200	900	900
Onttrekkingen aan voorzieningen t.g.v. exploitatie	0	-300	0	0	0	0
Betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	-1.200	-2.100	-1.800	-700	-1.300	-1.200
Invloed reserves	0	0	0	0	0	0
Deelnemingen en aandelen	0	0	0	0	0	0
EMU-saldo	-23.100	-19.100	-32.100	-11.900	-300	4.700

De hierboven vermelde EMU tekorten werken in de komende jaren door in de ontwikkeling van netto-schuld. In onderstaande grafiek is dit verder inzichtelijk gemaakt.

Ontwikkeling netto-schuld
(bedragen in miljoenen euro's)

In het Waterschapsbesluit is voorgeschreven dat de begroting dient te worden gepresenteerd naar kostendragers en naar kosten- en opbrengstensoorten. Voor Vechtstromen gelden als kostendragers: "Watersysteembeheer" en "Zuiveringsbeheer". Omdat de netto-kosten⁵ van het waterschap via de opbrengsten van belastingheffing worden gedekt, dienende netto-kosten aan deze kostendragers te worden toegerekend.

⁵ Conform de Waterschapswet zijn netto-kosten, kosten die aan een programma, een product of een kostendrager worden toegerekend en waarvan zijn afgetrokken de baten (met uitzondering van de belastingopbrengsten en andere algemene opbrengsten) die aan hetzelfde programma of product dan wel dezelfde kostendrager worden toegerekend.

5.1 Begroting naar kostendragers

Begroting 2020 <i>(bedragen in duizenden euro's)</i>	Watersysteembeheer	Zuiveringsbeheer	Totaal
Netto-kosten programma's (exclusief reservemutaties)	72.810	59.292	132.102
Onttrekkingen aan reserves (binnen programma's)	-2.764	-720	-3.484
Netto-kosten programma's	70.046	58.572	128.618
Kwijtschelding en oninbaar	2.197	2.794	4.991
Dividenden	-1.480	-1.480	-2.960
Bruto belastingopbrengsten (exclusief kwijtschelding)	-71.968	-59.060	-131.028
Toevoegingen aan reserves (buiten programma's)	1.840	1.840	3.680
Onttrekkingen aan reserves (buiten programma's)	-635	-2.666	-3.301
Nog te bestemmen resultaat	0	0	0
Resultaat (exclusief reservemutaties)	-1.559	-1.546	-3.105

De netto-kosten worden toegerekend aan de kostendragers 'watersysteembeheer' en 'zuiveringsbeheer'. De systematiek hiervan wordt nader toegelicht in paragraaf 4.4.

5.2 Begroting naar kosten- en opbrengstensoorten

Begroting naar kostensoorten (bedragen in duizenden euro's)	JR2018	B2019 (primitief)	B2019 (na 2e wijziging)	B2020
Rente en afschrijvingen	37.664	39.069	38.302	40.546
Personeelslasten	39.729	43.578	44.243	45.527
Goederen en diensten van derden	40.350	43.415	44.641	46.091
Bijdragen aan derden	10.565	10.237	11.157	9.894
Toevoegingen aan voorzieningen	2.791	929	1.119	872
Onvoorzien	0	785	124	802
Totaal lasten	131.099	138.013	139.586	143.732
Toevoegingen aan reserves	1.671	1.450	3.961	3.680
Totaal bruto-lasten	132.770	139.463	143.547	147.412

Begroting naar opbrengstensoorten (bedragen in duizenden euro's)	JR2018	B2019 (primitief)	B2019 (na 2e wijziging)	B2020
Financiële baten	508	405	2.979	3.015
Personeelsbaten	628	151	559	403
Goederen en diensten aan derden	2.929	2.253	2.309	2.258
Bijdragen van derden	591	376	571	624
Netto waterschapsbelastingen (inclusief kwijtschelding)	120.476	121.728	124.390	126.682
Onttrekkingen aan voorzieningen (vrijval)	188	0	256	0
Geactiveerde lasten	5.903	7.994	5.927	7.645
Totaal baten	131.223	132.907	136.991	140.627
Onttrekkingen aan reserves	5.614	6.556	6.556	6.785
Totaal bruto-baten	136.837	139.463	143.547	147.412

In deze paragraaf wordt voor afwijkingen groter dan € 0,15 miljoen per post de absolute en relatieve verandering ten opzichte van de primitieve begroting 2019 (en voor zover relevant ten opzichte van de in het bestuursakkoord opgenomen lastendrukstijging van 3,4%) weergegeven en toegelicht.

Kosten

Kapitaallasten (+ € 1,48 miljoen; + 3,8%)

Omdat de jaarlijkse investeringen hoger zijn dan de afschrijvingen (zie ook paragraaf 4.11 EMU-saldo), zullen de kapitaallasten - bestaande uit afschrijvingen en rentelasten - de komende jaren nog verder toenemen.

Personeelslasten (+ € 1,95 miljoen; + 4,5%)

De stijging als gevolg van de voor 2020 af te sluiten cao (alsmede vanwege periodieke verhogingen en doorwerking van de salarisverhoging per 1 april 2019) bedraagt in totaal 4,8%. Zie ook paragraaf 4.2 Uitgangspunten en normen. De overige -0,3% kan worden verklaard door overheveling van budget naar de goederen en diensten van derden.

Goederen en diensten van derden (+ € 2,68 miljoen; + 6,2%)

De stijging van de geraamde kosten voor goederen en diensten van derden wordt, naast indexatie (circa € 1,1 miljoen) met name veroorzaakt door hogere raming voor werkplan onderhoud (+ € 0,5 miljoen), onderhoud groen (+ € 0,3 miljoen) en onderhoud waterlopen (+ € 0,8 miljoen).

Bijdragen aan derden (- € 0,34 miljoen; - 3,4%)

Eenzijds is er in 2020 ten opzichte van 2019 sprake van een hogere bijdrage (+ € 0,5 miljoen) aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Anderzijds is de bijdrage aan de provincie voor onderhoud waterlopen vervallen (- € 0,8 miljoen), omdat het beheer van de waterlopen is overgenomen door Vechtstromen. Ook de bijdrage aan het rijk voor basisregistraties is lager (- € 0,3 miljoen).

Toevoeging aan reserve (+ € 2,23 miljoen)

Ten opzichte van 2019 zal er in 2020 een bestemmingsreserve voor het ontvangen dividend van NWB Bank worden gevormd ten bedrage van € 2,56 miljoen. Tevens is er ten opzichte van 2019 sprake van een toevoeging aan de bestemmingsreserves tariefseglisatie zuiveringsbeheer (€ 0,36 miljoen) en watersysteembeheer (€ 0,36 miljoen). In 2019 vond er nog een toevoeging aan de bestemmingsreserve brede heroverweging zuiveringsbeheer van € 1,05 miljoen plaats (in 2020 niet).

Opbrengsten

Financiële baten (+ € 2,61 miljoen)

In de primitieve begroting 2019 was er nog geen bate uit hoofde van de dividenduitkering van de NWB Bank opgenomen (€ 2,56 miljoen).

Personele baten (+ € 0,25 miljoen)

In 2020 worden ten opzichte van 2019 hogere inkomsten uit hoofde van detacheringen verwacht.

Bijdragen van derden (+ € 0,25 miljoen)

Betreft vooral een hogere raming rijksbijdrage voor de afzet van slib (+€ 0,15 miljoen).

Waterschapsbelastingen (+ € 4,95 miljoen; + 4,1%)

Voor een nadere toelichting op de waterschapsbelastingen zie paragraaf 4.6.

Geactiveerde lasten (- € 0,35 miljoen; - 4,3%)

Gebleken is dat de raming van te activeren uren in 2019 aan de hoge kant is geweest. Een verlaging in 2020 met € 0,8 miljoen is realistischer. Vanwege indexeringen van de interne uurtarieven met € 0,45 miljoen is er per saldo dan sprake van een verlaging met € 0,35 miljoen.

Onttrekkingen aan reserves (+ € 0,23 miljoen)

In 2020 wordt er voor het eerst € 1,3 miljoen onttrokken aan de bestemmingsreserve dividend NWB Bank. Aan de bestemmingsreserve tariefseglisatie zuiveringsbeheer wordt in 2020 € 0,7 miljoen minder onttrokken dan in 2019 en aan de bestemmingsreserve tariefseglisatie watersysteembeheer wordt € 1,3 miljoen minder onttrokken. Verder is in 2020 sprake van een hogere onttrekking aan de bestemmingsreserve brede heroverweging watersysteem (€ 0,9 miljoen).